Wenemaa Kommunistlise (enamlaste) Partei Eesti
:: Osakondade Keskkomitee kirjastus № 5 ::

Kõigi maade töölised, ühinege!

W. Kingissepp

Kellele iseseiswus, kellele ike?

БЕСПЛАТНО
ОТ ЛИТЕРАТУРНОГО ОТДЕЛА
КОМИССАРИАТА ПЕЧАТИ
АГИТАЦИИ И ПРОПАГАНДЫ
Совет Рабочих Депутатов
— и —
Петроградский Губернский Комитет
Петроградская Сельская Коммуна

Hind 85 kop.

Peterburis, 1918
13-nes Riigi trükikoda (Ohwitseri uul. nr. 6)

Eesti töörahwa rewolutsioni
esimeste weriste ohwrite

Mihkel Aitsami,
Jüri Kalmuse,
Rudolf Imbergi

mälestuseks pühendan
selle raamatukese.

Nad langesid 10. detsembril 1917 Wirumaal, Püssi mõisas parunite ja Eesti walgekaardiwäelaste käe läbi. See mõrtsukatöö oli esimene wennastamine Saksa parunite ja kodanlise Eesti wahel.

22. detsembril mattis langenuid terwe Tallinna töörahwas. Ükski wabrik, ükski tehas, ükski töökoda ei töötanud sel päewal, ükski äri ei kauplenud. Parunid Toompeal olid segaduses ja hirmul.

Öösel wastu 30. aprilli s. a. kaewas timukate walitsus meie langenud seltsimeeste põrmu salaja ja waiksi Kadriorus wälja, tasandas hauad maaga ja peitis argselt ära nende surnukehad.

Ja see armetu kildkond, kes punaste põrmugi kardab, arwab, et ta walitsuse päewad loetud pole!

Langenute, wangikodadesse heidetute ja kontsentratsioni laagritesse weetute piina pigistused kostwad meile kustumata, olgugi teadmata nende hauakohad, weelgi paksemad türmi seinad, weelgi kaugemad wangilaagrid!

Rõhutute kättemaksmise tund lööb!

W. Kingissepp.

3

„Tema majesteet terwitab maanõukogu poolt awaldatud soowi, et Kuuramaast, Liiwimaast, Eestimaast, saartest ja Riia linnast üks ühelaadiliselt koondatud monarhistlik-konstitutsionalriik ühelaadilise põhjusseaduse ja walitsusega asutatud peaks saama ja tahab heameelega nõu ja teoga seda seisukorda läbi wiia aidata."

Nii awaldas Saksa riigikantsler Hertling oma krahwlise suu läbi 21. aprillil 1918 Baltimaa „rahwaste seaduslikkude kogude" saatkonnale tema majesteedi Wilhelm II. keiserlikku arwamist Balti maade riigikorra kohta.

Nii on dokumentalselt kindlaks saanud see, mille kohta ühelgi politiliselt mitte päris pimedal Eesti proletarlasel juba weebruari „walgetel" päewadel kahte arwamist polnud: isewalitsusline kord seatakse uueste jalale.

Tööta printsisi on Saksamaal küllalt, et kõiki „wabastatuid" rahwaid „jumala armust" õnnelikuks teha.

Missugune neist kõrgeste sündinud päewawarastest Hohenzollernite töökõrse kaudu ka leiwa otsa ei saaks, meie terwitame, et Saksa sõjapartei ja Balti aadel küllalt jultunud on, kõike oma warjamata wägiwalda töörahwa kallal — hertsogikrooniga ehtima. Igasuguste „rahwaesituskogude" mardisandi hilpude kõrwal on hertsogimantel wõrdlemata toredam — abinõu seda mõõdapääsemata silmapilku lähendada, mil moonakas „oma" paruni küüdib — seekord juba mitte enam Tallinna elewatori.

Tänane politiline seisukord Eestis tuletab wälispidiselt elawalt tsaariwalitsuse tumedamaid surweaastaid meelde. Kas oleme meie jälle seal, kus me peale punaste 1905/6 aasta olime? Kas alustame wõitlust samalt astmelt, neissamades wahekordades, nendesamade hüüdsõnade ja nõudmistega, nagu 12—13 aastat tagasi? Ühes kellega ja — kelle wastu? Kes on meie sõbrad, kes awalikud, kes warjatud waenlased?

Nende küsimuste ees seisab tänapäew Eestis iga maatamees, iga töölline.

I.

Jälle köidawad Eesti töörahwast ahelad!

Kodune kodanline wasturewolutsion — „Eesti iseseiswuse“ nimel ja wöersilt — „kulturi ja õiguse“ peastmiseks kutsutud Saksa okkupatsioni wäed asendasid töörahwa uueste röhutud klassi seisukorda ja panid maksma parunite warjamata wägiwallawalitsuse.

Jälle kärgib mõisas armuline paruniherra — kalgim, upsakam ja jultunum kui kunagi enne. Tallinna elewatoris ja redus üle elatud surmahirmud, Siberi reisu hädad ja wangikoja mälestused, päewad, mil töörahwas peremees oli selle pinna üle, kus ta higi aastasadade jooksul kubja piitsa all woolanud — see kõik wahetatakse nüüd tuliuute ost-rublade wastu ümber päewapalga määratu allakruwimisega, tööpäewa lõpmata pikendamisega, nülgimise ja kurnamisega.

Tõeste! Kui peenendatult peawad küll awalduma tsiwiliseeritud aadeli kulturlises hinges need eilaste „metsikute“ — punaste päewade läbielamised nüüd — neil kaunitel „walgetel“ päewadel, kus „õigus ja kord“ jälle wõidul ja hallide, politiliselt weel pimedate Saksa soldatite püssitikkude najal meeleolu nii ülendatuna püsib; neil raudrüütlite pehastanud järeltulijatel!

Ajalookäik on mõnikord nii isemeelne. . .

Ta kutsub uueste elule luitunud ühiskondlised luukered, et neid siis — uue hooga — hoopis ära pühkida ajaloo pealispinnalt.

Te mäletate ju suurt Prantsuse rewolutsioni!

1789! Kui palju wett on sellest aastast ajamerde woolanud, kui mitu rewolutsioni ja wasturewolutsioni Prantsusmaal läbielatud! Kuid 18-da aastasaja rewolutsioni pöörises

häwitatud aadel ei ilmunud kunagi enam kodukäijana luus ja lihas oma lossidesse ja mõisadesse!

Ja siis istus ometigi weel terwe Europa peerutule walgusel. Ükski aurumasin ei ähkinud wana maailma pinnal, ükski wedur ei huikanud tema lagendikkudel. Elekter — seda imet ei aimanud kõige julgem unistaja! Minge museumidesse, kui te näha tahate seda Euroopat, mis pealtnägijaks oli, kuidas Prantsuse talurahwas oma aadeli häwitas!

Kuid — Baltimaale minge, kui te näha tahate, kuidas weealused paadid, lennumasinad, traadita telegraf ja pürokfilin ajaloo kodukäijatele teed rajab ja elu õigust nõutab kauge keskaja warjudele!

Keskaja rüütel — Kruppi ülisuurtüki najal! Need kaks körwuti on sedasama, mis wanapagana sawihunt ja wanajumala ülem kätetöö — inimene!

Kuid kõige pentsikum on see, et tänapäew ära hirmunud arasüdamelisi inimesi leidub, kes usuwad, et Hohenzollerni Wilhelmil ja tema feldmarshalil Hindenburgil see korda läheb, mis wanapaganal kuidagi korda ei läinud! Nad usuwad, et inimesesoo kurjemal kroonitud waenlasel korda läheb Balti aadeli sawihundile hinge sisse puhuda!

Kõige jõledam aga on see, et Eestis terwed politilised parteid leiduwad, kes arwawad, et seda tõsiselt arwesse peab wõtma. . .

Tõsi, seda peab arwesse wõtma. Kuid selleks, et paras wemmal walida, millega seda kunstlikult täispuhutud raibet hoogsalt lämmastada, aga — mitte selleks, et ta ees põlwi nõtkutada, jäänuseid ta laua alt noppida, kõhuli roomates silmapilklise wõitja ees.

Just imperialismuse surmaeelsed krambid annawad ennast tunda selles, et oma täiuseni arenenud kapitalismus nueste jalale seab aadeli seisuse, aadeli suurmaa omanduse ja terwed rahwad paenutab ajaloo käigu poolt surmamõistetud kildkonna wägiwallawalitsuse alla.

Oli ju kord kapitalismuse ajalooline mission — ära häwitada need majanduslised wormid, mis tema arenemisekäiguga wastlauses olid ja ühes sellega ka need seisuslised wahekorrad, mis hääbumisele pühendatud majandusliste wahekordade peal põhjenesid. Terwe rida rewolutsionisi läinud aastasaja jookul 1789. aastast alates olid just aadeli

wastu oma terawa otsaga sihitud. Siis oli kapitalistline klass alles rewolutsioniline klass. Kodanlus oli rewolutsioniliste aadete kandja.

Nüüd aga seab sama kapitalismus uueste jalale eelmise ajajärgu jäänuseid. O, mitte seesama kapitalismus, waid imperialistlise ajajärgu ülikapitalismus, mis ühiskonna küpseks on teinud sotsialistlisele pöördele!

See on ajamärk, et tänapäew terwe eraomanikkude leer üks on! Kõik, kelle käes ainelisi abinõusi on omataolise inimese kurnamiseks, on tänapäew ühises wäerinnas. Hiiglatrustide ja panga sündikaatide hiigla-aktsionäridest alates kuni suurmaaomanikkude — paruniteni ja samasuguste suurmaaomanikkude Türgi bekideni ja Tatari khanideni Taga-Kaukasuses ja Krimmis. Kapitalismuse kõrgema astmeni arenenud suurkapital ja pool-feodalne suurmaaomandus, majandusliselt kõige arenenumad ja majandusliselt kõige mahajäänumad wormid on politiliselt loomulikus, majandusliselt loomuwastases sohielus.

Mida muud tähendab see kui seda, et ülikapitalismuse aste niisama terawasse wastolusse on sattunud tänaste klassiwahekordadega, kui seda aastasada tagasi noor, tärkaw kapitalismus paiguti oli, paiguti hakkas olema, seisusliste wahekordadega.!

See on liit elu ja surma peale, mis kõdunenud rüütlile kõdunewa kapitalistlise trustikuningaga on wõitluseks ühise weriwaenlase — töörahwa wastu. See on üks kants. Töörahwas peab selle kantsi terwelt wõitma, peab selle leeri terwelt lööma! Siin ei wõi olla osalisi wõitusi, osalisi küsimuste otsustamisi! Siin ei ole küsimusi, siin on üks küsimus.

Meie ei saa parunisi imperialistitest lahus lüüa. Rewolutsion parunite wäewõimuwalitsuse wastu on — rewolutsion imperalismuse wastu. Mitte demokratline, waid sotsialistline rewolutsion, mis wõimu töörahwa kätte annab — see on päewa ülesanne!

Selle lahingu lööb maa ja linna töörahwas ühes-koos. Üks ja seesama on nende käekäik wõidus ja kaotuses.

Seda õppisime tänawuse weebruari „walgel“ nädalal. Seda õpetas meile rewolutsioni käik terwe 1917 aasta jooksul. Weebruarist, oktobrini, oktobrist 1918. a. weebruarini.

Meie seljataga on rewolutsioni wöidukäik, mille taolist inimesesoo ajalugu näinud pole. Meie seisame weel suurema wöitluse, weel suuremate wöitude läwel. Selles wöitluses esineb Eesti töörahwas rahwuswahelise töölisteklassi wäeosana, kellel rikkalikud öpetunnid seljataga, kes kibedast leegist läbikäinud ja karastatud on kuumas ääsitules.

Sellesse wöitlusesse peame meie astuma kindla sihiga ja selgelt teades neid teesid, mis käia, et otse läheneda selle wöitluse rajale, kuhu otsustaw lahing wiib.

Eilase ja tänase päewa öpetundidest peame meie otsima töerada, mis nägijateks teeks homse kohta.

II.

Ajalugu ei kordu. Ülksi uus rahwaliikumise ajajärk ei alga samalt astmelt, kust eila löppenud eelmine algas, — ei sünni neissamades wahekordades.

Juba 1917. aasta weebruar oli Eestis oma aatelise bagashi poolest wördlemata toekam ja näokam, kui 1905. ja 6. aasta.

Ei kuulnud ju mullu keegi Eesti politilise koldealuse huultelt nende wäidete kordamist, mis punastel aastatel punastamatalt Eesti tänawasse paisati Postimehe toimetuse tuast. Jaan Tönisson ei tihkanud wanat leierkasti wäntama hakata wäiksest Eestist, mis wagusi istuma peab ja waikse isuga ootama, et teised talle tulises tuhas küpsetatud kartulid lauale toowad. Jaan Tönisson ei läbenud mullu korrata wagad juttu idüllilisest Eestist, kus ei ole klassiwahesid teps ja kus klassiwöitluse jutlustamine sellepärast patt on pühawaimu wastu.

Ja see oli tubli samm edasi kodanluse politilises arenemises. Jaanalinnu taktika asemel („ei ole klassiwahesid"!) — Eesti polkude organiserimine ja tagatipuks Eesti iseseiswaks wabariigiks kuulutamine! Eks see ole juba hoopis midagi muud kui politilise — jömpsikana Eesti külatänawas sörme imemine ja waatamine, mis sest wälja tuleb!

Tehti suurejoonelist politikat ja löigati selle soolamiseks Wene kodanluse klassiwöitluse häälekandjatest köige jöledamad, alatumad ja laimawamad kirjatükid wälja, mis töörahwa

partei wastu olid sihitud, ja Postimehe, Tallinna Teataja ja Päewalehe weergudelt nõrgus aasta läbi soppa Eesti enamlaste peale. See oli awalik klassiwõitlus. See oli Eesti kodanluse ühine wäerind Wene kodanlusega. See oli wõrdlemata kõrgemal astmel seisew politika, kui 1905./6. aasta politika.

Ajalugu ei wõinud korduda. Sest wahepeal oli Eestis tugew töörahwas kujunenud. Sõja aastad olid iseäralise kiirusega klassi wahekordi teritanud. Sõda ise tegi klassiwõitluse äärmise terawuseni arenemise paratamataks. Selle kõrgem aste oli — Eesti iseseiswaks wabariigiks kuulutamine wasturewoltsionilise pöörde abil. Iseseiswus — see on kodanlise politika wiimane sõna.

Eesti kodanluse politika ajalugu ei tunne suurejoonelisemat ettewõtet kui Eesti iseseiswus.

Kuid ühtlasi peab ütlema, et ta ka suurejoonelisemat pankrotti ei tunne.

„Eesti Päewaleht Peterburis" (nr. 2. 30 aprillil 1918) wõtab selle ettewõtte tagajärjed järgmiselt kokku:

„Kui uppujal palk pihku juhtub, siis ei maksa wäga pikalt pead murda, kas see palk ka kindlaste jõuab kaldale wälja wiia. Kui muud paremat wõtta pole, peab temast kinni haarama, saagu „mis saab!"

Selles hiilgawas politika bilansis on iga sõna pärl? Kas wõib weel piltlikumalt oma täielist politilist pankrotti tunnistada!

Nimelt — pankrotti, aga mitte lüüasaamist, sest lõõdud wõib ainult see saada, kes pealelangejale hoopi — wähemast — tahtiski wastuanda.

Kas oli „erapooletuse" wäljakuulutamine hoobi andmise tahtmine pealelangejale — komandeeriwale kindralile wabaherrale von Seckendorffile!!

Meie arwates ei maksa üleüldse pead murda, kui uppumas oled, kuid — imelik on, kui „uppuja" nädalad ja kuud kaldal luusib — omale peastmiseks palkisi walib, siis ühe kaenlasse wõtab, teda terwele Eestile ja poolele maailmale näha saadab, meilegi Eesti iseseiswust kui abinõu Saksa maaletuleku wastu süle ja seljaga Toompeale upitada püüab, siis woogudesse sattub ja oma imestuseks abitult uppuma hakkab, upub ja — pärast Piteris Katarina kanaali äärel

targutab: „kui muud paremat wõtta polnud" — siis ütleme meie, et see awalik politiline pankrott on ja — teiseks — niisama awalik ajaloo wõltsimine.

Ja kui „uppuja" hoolsalt ja aegsaste walitud palgiga wette langemise eel oma wastasele uimastawa hoobi pähe annab ja Seckendorffi poole hüüab: körgeausus, me ei ole uppumist ära teeninud, sest me andsime neile, kelle häwitamiseks teid wälja saadeti, nii, et teiegi paremini annud poleks, — siis ütleme meie, et see alatu äraandmine on.

Ajalooline tõeasi on, et Eesti iseseiswuse palki juba juuni kuus otsiti.

Eesti „rahwuskogu" könedes ja otsustes olid kõik iseseiswuse idud peidus.

Kodanlus püüab tänapäew asja nii kujutada, umbes kui oleks „mõte Eestimaad iseseiswaks erapooletuks wabariigiks wälja kuulutada" tekinud „lootuses, et wahest see samm meie pea kohal rippuwa Saksa okkupatsioni hädaohu ära wõib pöörata." (Eesti Päewaleht nr. 2.)

See on ajaloo wõltsimise katse.

Kui iseseiswus warjatult ja mähkmetes „rahwuskogu" rüppe idanema pandi, siis oli Saksa okkupatsioni hädaoht weel hästi kaugel. Kerenski lögipataljonid olid just pealetungimisele üle läinud ja Eesti kodanlus suitsetas rahwa weristajale wiirukit.

Tallinna tööliste demonstratsion andis „rahwakogule" Estonias kölblise ja politilise surmahoobi ja kodanlus ei ole armastanud seda äpardanud politilist ettewõtet enam meelde tuletada.

Kuid idud ei lämbunud ja puhkesid 15. nowembril 1917 a.

Sel päewal tõttasid „tahmanäod" Tallinna wabrikutest uueste wälja, seekord — Toompeale, ja mitte ainult politiliseks meeleawalduseks, waid kindlat politilist tegu korda saatma, sest maapäewa laiale ajamine tähendas töörahwa wõimu maksmapanemist Eestis ja kodanluse wõimupüüete sumbutamist.

Wastukaaluks sellele, me kriipsutame alla: wastukaaluks Eesti töörahwa wõimu maksmapanemisele tõstis kodanline maapäew iseseiswuse hädalipu üles. Tõeste — pooleldi kinni kattes tema õigeid pealkirju.

Mis muud kui iseseiswust tähendawad järgmised maapäewa otsused:

„Eesti Maanõukogu tunnistab ennast Eestimaa ainsaks kõrgema wõimu kandjaks. . .“

„Igasugused määrused, käsud ja dekredid, tulgu nemad kelle poolt tahes, on Eestimaal . . . makswad ainuükši siis, kui Eesti Maanõukogu nemad wälja on kuulatanud, kuna wastasel korral neid mitte ei tule täita.“

Meile öeldakse ehk, et see ometi weel riiklist iseseiswust ei tähenda. Meil on üliautoriteetline seletus, et see nimelt riiklist iseseiswust oli tähendanud.

„Berliner Tageblattis“ 26. märtsist 1918 kirjutatakse, et maapäew 15. nowembril maapäewa juhatuse ja senjoren konwenti „kõrgemaks riikliseks wõimuks“ Eestis kuulutanud on. Seda kuulutawad terwele maailmale mitte mõned „wastutamatad“ kirjasaatjad, waid Jaan Tõnisson, Mihkel Martna, Hans Piip, Karl Menning ja Karl Pusta Stokholmist „Berliner Tageblattile“ awaldamiseks saadetud protesti-telegrammis Saksa okkupatsioni wastu.

Kas tegi maapäew oma 15. nowembri otsused hirmust sakslase ees?

Ei. Otsuseid põhjendatakse (w. maapäewa 15. now. protokoll nr. 59) järgmiselt:

„Kuna Wenemaal riikline wõim üleüldise korralageduse ja üksikute rühmade wastastikkuse wõitluse läbi täielikult on häwitatud ja keskwõim puudub, kelle määruste alla kõik riigiosad heidaksid, tunnistab Ajutine Eesti Maanõukogu..., oma kohuseks Eestimaa kaitseks Wenemaal järjest kaswawa korralageduse ja kodusõja hädaohtlikkude tagajärgede wastu ja Eesti rahwuspolitilise tulewiku kindlustamiseks järgmist wälja kuulutada:“

Asjata otsiksite selles põhjenduses sakslast. See on tüüpiline klassiwõitluse dokument. Klassiwaen oli iseseiswuse mõtte nurgawoodi juures ämmaemandaks ja mitte hirm Saksa okkupatsioni ees.

Seda meie wäidet kinnitab ka Riia ja Eesti saarte langemine. Mõlemad lähendasid Saksa uputuse hädaohtu Eesti mannermaale tuntawalt. Kuid asjata oleks arwata, et Eesti kodanlus neil kordadel iseseiswuse kui peasterõnga järele ümber oleks waatanud.

Kui Kornilow Riia ära andis, ei lausunud maapäew poolt sõnagi iseseiswuset. Terwe kodanlus oli siis ametis enamlasi äraandjatena kujutama ja Kornilowit puhtaks küürima.

Ja siis — kui Saksa laene Eesti saared oma alla mattis ja saksa wägede salk Wirtsu tuli, meie „uppuja“ ei otsinud ka siis iseseiswuse peasterõngast, waid töötas hoolega juhatuskirju wälja, kuidas toiduaineid ja muud wara sakslaste eest ära peita. Ka maapäew oli siis just sellega ametis. Ja selle riiklise tähtsusega töö wahel sai ainult „Postimees“ mahti kirjutusteks, kui hästi wiisakalt ja õiglaselt Saksa soldatid Saaremaal talitawat ja et saarte langemine rahwale wabanemise on toonud Wene soldatiterööwlite käest.

Siis, kui sõjaline hädaoht nii kohutawalt Eestile lähenes, ei tulnud Eesti kodanlusele mõttessegi karjuda: upun, ja iseseiswuse palgi järele haarata. See on ajalooline tõeasi, mida ükski wassimine ja luiskamine olemataks ei tee.

Ja see tõeasi seletab sellega, et siis enamlist uputust weel ei olnud. Töörahwa rewolutsioni laened ei löönud siis kodanlusel Eestis weel üle pea.

15. nowembril aga hakkas ta „uppuma“ ja kohe haaras ta „palgi“ kätte.

Ja 10.—11. detsembril 1917, kui Wilmsi töörakonna kongress Tapal koos istus, ka siis ei olnud okkupatsioni hädaoht sammu wõrdki lähemal kui nowembri 15-dal. Wastupidi — see oli aeg, kus waherahu tehti ja sõja hädaohud kaugele wajuma näisid.

Kuid see kongress ütles siiski selgel sõnal, et Eesti iseseiswus Wenemaast lahtilöömist ja erapooletu wabariigi asutamist tähendab.

Mis sundis töörakonda föderatsionist Wenemaaga loobuma ja erapooletu iseseiswuse seisukohale asuma? Kas tõeste wäline hädaoht?

Kongressi kirjeldus „Päewalehes“ ei lausunud just sellest wälisest hädaohust sõnagi. Seal kirjutati, et Eesti oma iseradasid minema peab, kuna Wenemaa muud ei töötawat anda kui „korralagedust.“

Eesti iseseiswus arenes eestkätt kodanliste haritlaste ajudes sel määral, mil wihatud enamlaste walitsus kestis ja langemise tundemärka ei awaldanud.

Iga löök, mis Wene punasekaardiwägi Ukrainas, Doni maakonnas, Uraali kasakate maal Kornilowlastele, Kaledinlastele, Dutowlastele ja raadalastele andis, iga seesugune löök, mis wasturewolutsini Wenemaal tabas, oli wihma walinguks Eesti iseseiswuse körbenud pinnale.

Töörahwa rewolutsioni hiilgaw wöidukäik ja iseseiswuse mötte arenemine olid ühe ja sellesama nähtuse — **klassiwöitluse — kaks külge.**

Seda könelewad meile ajaloolised tõeasjad ja selle täiendawat kinnitust leiame, kui Eesti kodanluse hüüdsönade ajalugu meele tuletame.

Siin torkawad kaks ajajärku silma. Üks — enne 25-dat oktobert ja teine—oktobri rewolutsionist kuni weebruarini.

Kuni oktobri rewolutsionini ei olnud Eesti kodanlusel ühtki hüüdsöna, mis tal Wene kodanlusega ühine poleks olnud.

Oktobris-nowembris purustab klassiwöitlus werises kodusõjas kodanluse kui politilise wöimu. Ja nowembrist hakkab Eesti kodanlus oma hüüdsönu looma, eriliselt Eesti jaoks, sest nowembrist alates tuli tal hakata oma käe peal wöitlust pidama wöimu pärast.

Esimesena lastakse „köik wöim maapäewale" leudu.

Kuid selsamal päewal kihutatakse „ainus körgema wöimu kaudja" Toompealt põranda alla.

Paar nädalat hiljem löppeb Tönissonlaste „sõjariistus ülesastumine" Tartus Jaan Tönissoni ja mönekümne Eesti polgu ohwitseri wangistamisega.

Kuskilt ei tule enam kuuldawale, et köik wöim maapäewale saama peab.

Teisena astub aralt järjekorda Eesti asutaw kogu.

Kuid juba detsembri esimestel päewadel teeb maatameeste konwerents Toompea „Landstoas" otsuseks, et asutaw kogu Eesti töörahwa poolt ainult sel korral tunnistatud saab, kui ta töörahwa wöimu kinnitab.

Ja siis tuleb töörakonna kongressi kaudu iseseiswus awalikult lagedale ja neelab niihästi maapäewa kui asutawa kogu „köik-wöimu".

Seesugune on iseseiswuse mötte arenemise lugu. Ta tekkis Eesti töörahwa ja Eesti kodanluse klassiwöitluse

tules. Ja juba sellepärast ei wõinud „Eesti iseseisew wabariik“ muud olla, kui kodanlise wasturewolutsioni lipukiri ja wõitluse-hüüe.

Ainult sellega on seletataw, miks „iseseiswuse“ ja tema wastaste piirijoon ühte langes klassiwõitluse piirijoonega. Ainult sellega on seletataw, miks „Eesti wabariigi“ erapooletus Hindenburgi wägedele wastuhõiskamist ja maatameeste ning tööliste materdamist tähendas.

Waewalt küll kunagi kusagil klassiteadwus küremine arenenud ja selgemates wormides awalikuks tulnud on kui Eestis 1917 a. nowembrist 1918. a. weebruarini. Wene küla ei ole tänagi selle astmeni tõusnud. Soome kodusõja eel aga oli aastate pikune politiline kihutus käinud, mis torparid ühelt poolt ja taluperemehed ühes mõisnikkudega teiselt ammu juba kahte leeri oli lahutanud. Eestis sündis see kõik nädalate jooksul. Ja Eesti linn ja küla wõistlesid selles üksteisega.

Kui nowembris wastu Eesti kodanluse tahtmist ja maapäewa laialisaatmise hinnaga Wenemaa rahwakomissaride maadekret Eestis maksma pandi, mõisate ülewõtmise hooaeg algas, maatamehed endid walla töörahwa nõukogudesse koondama hakkasid ja maal punasekaarti salgad tekkisid, siis said warsi juba nähtuste jooned awalikuks, mis weebruari „walgel“ nädalal oma täiuseni ja lõpuni arenesid.

Olgugi, et ükski mõisa ei põlenud ja üksli saks ei surenud, hädaldamisest „korralageduse“ üle oli siiski terwe maa täis. Hallide parunite tugew otsaesine oli seekord haruldaselt wastuwõtlik. Nad aimasid kohe hädaohtu, olgugi et wõõrandamise alla tulid ainult mõisad ja mitte talukohad, kuigi need paiguti suuremad olid kui see wõi teine mõis.

Ja Eesti talupoeg lõi Saksa mõisniku poole. See oli suur politiline õpetund laiadele töörahwa hulkadele.

Iga lehm ja täkk, mis Eesti peremees parunilt warjamiseks wõttis — kaswatas mõisatöölise ja talusulase klassiteadwust rohkem kui aastsin „Töölise“ juhtkirju. Iga walla töörahwa nõukogu, kes walla wolikogu laiale ajas, aitas meid pennikorm edasi klassi wahekordade arenemises ja „iseseiswuse“ lähendamises.

Nelja wiie nädala jooksul annab Eesti kodanlus kõik,

mis tal wasturewolutsioniliste ülesastumiste ja wasturewolutsioni organiseerimise wiiside poolest anda on.

Tönissonlaste „sõjariistus ülesastumine“ Tartus sinimust-walge lipu winnamisega raatuse torni; Püssi mõrtsukatöö; Wiljandi ratsawäepolk ja Märjamaa walgekaart — esimesed teliskiwid, millest 1918 a. weebruaris Eesti wabariigi sawist jalad kokku lapitakse!

Iseseiswuslased püüawad nüüdki (Eesti Päewalehes j. m.) silmakirjalikult ja wariseeriliselt meid usutada, et Eesti wäeosad isamaa kaitsmiseks loodud. Kelle „isamaa“ kaitsmine see oli, kui Eesti ohwitserid ühes ärameelitatud hallide soldatidega parunite mõisaid kaitsesid maatamehe wastu ja Wiljandi ratsawäepolk awalikult sahkerdajate ja parunite kaardi wäeks oli? Maatöörahwa wõitlus detsembris ja jaanuaris parunite wastu sai ühtlasi wõitlemiseks nende Eesti wäeosade wastu, kes mõisaid „rüüstamise“ eest kaitsma olid kutsutud. Miks see nii oli? Kodanlised iseseiswuslased wõiwad iseenda peale pahandada, et nad nowembris, detsembris ja jaanuaris kahewahel sõrkisid ja (parunite) maa „peastmist“ oma awalikuks hüüdsõnaks ja päewa ülesandeks ei teinud. Siis ei oleks Muhu wäina tagant „peastjaid“ waja olnud.

Kuid — peab tõele au andma — Eesti kodanlus tegi, mis ta jaksas, ja — kui ta rohkem ei teinud, siis sellepärast, et ta löögipataljonid alles korraldamata ja harjumatad olid. Detsembris ja jaanuaris tehti harjutusi, weebruari walgel nädalal anti paraad!

Püssi mõrtsukatöö oli esimene werine harjutus. See oli proowikatse. Püssi mõrtsukatöö ei olnud lihtne tapmine. See oli weebruari iseseiswuse nädala esimene proowiharjutus.

Tõsi, kodanlised ajalehed tõrjusid detsembris „Töölise“ süüdistused pahandatult tagasi, et see just kodanluse kätetöö on. Uurimise huwide pärast ei wõinud me siis järgnewaid dokumentisid awaldada:

1) Wiru maakonna walitsus Ärakiri.
7. Detsembril 1917 № 1399
Rakweres

Eesti sõjawäe komandole
Erra mõisas.

Eestimaa tööliste ja maatameeste nõukogu maakorral-

duse määruse järele wõiwad mõisasi üle wõtta ainult oma mõisa teenijad (?!).

Wälistel organisatsionidel ja isikutel ei ole õigust wägiwalda tarwitada: Eesti sõjawäelastel tuleb seda silmas pidada ja tarwilisel korral sõjariistus wälja astuda.

Maakonna walitsuse esimees:
(allkiri)

Õige
10. roodu komandör
Leitnant Nikolai.

Tallinna Eesti Polgu
10. roodu pitsat.

2) A. isand Roberg!

Siin juures saadan Teile ärakirja Wõru maakonna walitsuse № 1399 all wäljaantud käsukirjast.

Palun seda oma mõisa tööliste wanemate nõukogule ette lugeda ja selle järel mõisas korda pidada.

Terwitades
Leitn. Nikolai.

Püssis, 10 XII. 17 a.

Need kaks dokumenti paistwad oma õiges walguses, kui me neid sündmusi nimetame, mis 7—10. detsembri eel käisid.

Wiru maakonda oli rida punasekaardi salkasid saadetud mõisate ülewõtmist kiirendama. 9-da detsembri hommikul ilmus nende ridade kirjutaja juure Tallinna punasekaartilane Püssist ju teatas, et seal wahekorrad hästi pinewad olla. Eesti soldatid pidawat Erra ja Püssi mõisas ennast hästi wäljakutsuwalt üles ja takistawat mõisa ülewõtmist. See seltsimees awaldas kartust, et asi kokkupõrkamiseni minna wõiwat. Mihkel Aitsami palusin mina sinna sõita asja lahendamiseks, ta sõitis õhtul wälja ja 24 tundi hiljem sündis weretöö.

Kui Wiru maakonna walitsuse esimehe J. Juhkami „päewakäsku“ lugeda, siis on päewaselge, miks Erra mõisa soldatid sellest tapmisest osa wõtsid. Nad panid parunite Kurselite juhatusel „päewakäsus“ ettekirjutatud „sõjariistus wäljaastumise“ toime „wäliste isikute“ wastu, kes ühe Kurseli ja weel paar wasturewolutsionäri wangi olid wõtnud.

Wiru maakonna walitsuse esimees oli üks usinamatest nõukogude walitsuse „mittetunnistajatest“ ja üks silmapaistwamatest Wilmsi töörakonna ässadest. Ta sepitseb kohe „päewakäsu“, kui Tallinnast punasekaartilased kohale jõuawad, roodu komandör Nikolai teatab selle, kellele tarwis, edasi ja terwe mehanismus töötab korrapäraliselt ja täpipealt, õhtuks on weretöö tehtud.

„Töölisel“ oli kuhjaga õigus, kui ta selle mõrtsukatöö Eesti kodanluse arwesse pani. Kodanlised maakonna walitsused ja muud kodanlised asutused andsid juhtnöörisid, Eesti ohwitserid andsid neid täitmiseks edasi, parun nende peale toetades pani püssid paukuma.

See oli wäiksel mõedul weebruari „walge“ nädala proowimäng, tulewaste ülemaaliste sündmuste algkuju.

Ei wõinud ju kunagi kaebtust olla, et Eestis kodusõda walmineb. Jaanuariks tekkisid walgekaardi walged plekkid Märjamaal, Wirumaal, Järwamaal, Wiljandimaal, Tartumaal ja paljudes muudes kohtades.

Jaanuari lõpupoole oli selge pilt: kodanlus rakendas ennast üle maa sõjariistus wastuhakkamisele.

27. ja 28. jaanuaril kuulutas Eesti töörahwa ja sõjawäelaste nõukogu täidesaatew komitee parunid linnupriiks ja pani walgekaardi rakendusi arwesse wõttes Eesti asutawa kogu walimised seisma.

„Sotsialdemokrat“ kirjutas siis ilmasüütat ja mitteteadjat nägu tehes, kust olewat enamlased ometi wõtnud, et seesugune salakawal asi olemas on, nagu walgekaart ja sõjariistus ülesaste-hädaoht selle poolt?

Nemad ei olnud e s i m e s t kord pimedad. Mõni päew enne 25-dat oktobrit trükkisid nad urisewa juhtkirja ära „Laul ühest lõhkiaetust pillist“, milles tõsiselt usutati, et kunagi täide ei lähe enamlaste hüüdsõna: kõik wõim nõukogudele!

Ennem, kui see nummer külasse lugeja kätte jõudis, oli „lõhki aetud pill“ kodanluse wõimu lõhki ajanud.

Seesama kanapimedus kordus ka jaanuari lõppus: paar nädalat hiljem oli kodanluse sõjariistus mäss käes!

See sõjariistus wastuhakkamine oli nowembri idude õis ja wili. Ta p i d i tulema. Sest klassiwõitluse terawus

kaswas järjest. Küsimus seisis selles, missuguse silmapilgu leiab kodanlus paraja olewat kodusõja algamiseks.

Ja — peab tõele au andma! ta ei wõtnud mõeka tuppest enne kui tal kindlaste teada oli, et tugew abiwägi ta kannul tuleb — Muhu wäina poolt.

Kas muudab midagi neis tõelistes wahekordades see, et kodanline wasturewolutsion iseseiswuse lipu all sündis?

Maal sündis see enamaste ilma ühegi lipukirjata, mis petlik oleks olnud. Otsekohene talupoeg tikkus „kuradi Küre-meeste" naha peale, sest silmapilk oli paras, ta käed olid juba eelmisest kewadest peale sügelenud ja — homme wõis juba hilja olla: tuleb sakslane ja — mine tea, kas ta, mait, materdamist oma ainuõiguseks ei tee!

Loomusunnil mõistis hall parun asju õieti. Sest — ta ei targutanud. Haapsalu Eesti polgu komandör Põder aga targutas — iseseiswuse üle ja — sai seda kibedaste kahjatseda: Saksa weltweebel wõttis talt ohwritalle — Läänemaa töörahwa nõukogu esimehe C. Treufeldti, kelle iseseiswuse esimesed teostajad iseseiswuse nimel natuke — surma olid mõistnud!

Maatameeste materdamist jatkasid hallid parunid ka peale selle, kui iseseiswus päewakorralt juba hoopis ära oli. Sakste „Maaliit" nr. 17 teatab:

„Kahjulikkudest ollustest puhastamine on mitmel pool päewakorral. Tarwastu wald andis kümmekond enamlaste eestwedajaid oma wallast wälja. Nende hulkas on ka end. Tarwastu töörahwa nõukogu sekretär (ka end. wallakirjutaja) Kuusik, kui ka põllumeesteseltsi teemajapidaja Karro. Tuhalaane wallast anti ka 12 enamlaste nõukogu liiget wälja, nende hulgas ka Tuhalaane Wene õigeusu kiriku köster-kooliõpetaja Laredei. Kärstna wallast saadetakse wälja . . . enamlane Kiin".

Hallid parunid näitasid niihästi enne kui ka peale 24-dat weebruari, et ka kõige kibedamat klassiwõitlust otsekohe ja awalikult pidada wõib ilma iseseiswuse wiigipuuleheta.

Iseseiswuse lippu oli häbelikkudele waja. Kuskilt ei olnud wõtta paremat wiigipuulehte alasti wasturewolutsioni katmiseks, selle liidu warjamiseks, mis Mihkel Martnast,

Jaan Tõnissonini ja Pilar von Pilchauni ulatas ühise wäerinna töörahwa wastu. See oli kogu kodanluse ja aadeli blokk eraomanduse pühakoja uuesti sisseönnistamiseks. See oli suurejooneline rahwa pettus — see ühe öö-päewa iseseiswus!

Kui „Eesti Päewaleht Peterburis“ meid — enamlasi — otsekohe ja awalikult „Eesti äraandmises“ sakslastele ei süüdista, siis maidugi sellepärast, et ta wihatud nõukogude walitsuse ulual oli. Teiselpool Narowat aga, kus meie suu kinni topitud on, nutawad nad Riia lahest Narowani ja Peipsi järwest Naissaare weteni, et enamlased Eesti sakslaste kätte mänginud olla.

Selle wastukaja leiame ka „Eesti Päewalehest“ (nr. 3), kus keegi pragab, meie süüdistused, et hallid parunid sakslased maale kutsunud, olla „tagaaetawa warga manööwer, kes ise ka karjuma pistab, et — wõtke waras kinni!“ Nii palju, kui see Bresti rahusse ja neisse rahulepingu punktidesse puutub, mis Eesti kohta käiwad, ei wõi meie, paraku, „warga manööwri juures peatada, sest see tähendaks käesolewat raamatukest terwelt Brestile pühendada. Sedawõrd aga, kui asi sise-Eesti wahekordadesse puutub — hakkame „warast“ otsima.

Igaüks, kes läinud aasta lõpul ja käesolewa algusel politikat tegi . . ., teab, et Eesti iseseiswaks ja erapooletuks riigiks kuulutamine see ime-abinõu oli, mis Eestid „peastma“ pidi. Ja — kes ei teinud tol ajal mitte politikat!

„Kõik mäletawad J. Tõnissoni tähelepanemist äratawaid kirjutusi, kus Tõnisson (!) tõotas enamlaste walitsust makswaks tunnistada ja toetada, kui aga see partei selle ainukese sammu kaasa teeb, mis weel, wõib olla, Eestid peasta suudab.“ („Eesti Päewaleht“ nr. 2. 30. apr. 1918).

Kahtlemata mäletawad seda kõik, et J. Tõnisson tol korral ja puhul weksli wälja andis, mida ta kunagi lunastanud poleks. Kuid — waewalt küll keegi mäletab, et J. Tõnisson wõi keegi muu iseseiswusc pasunatest tol ajal Eestile kuulutanud oleks, et iseseiswus „wõib olla“ Eestit peasta suudab.

Ümber lükkamata ja kindla wäitena toodi siis ette, et iseseiswaks kuulutamine nimelt peastab ja kindlaste

peastab. Kas läheb meil korda leida, mis kuupäewast see „wõib olla“ pärit on?

Kas oleks Eesti Saksa okkupatsionist peasenud, kui selle aasta algul Wenemaast lahti löömine, iseseiswus ja erapooletus wälja oleks kuulutatud?

Missugusest Eestist on siin jutt?

Ja — kes oleks iseseiswuse wälja kuulutanud?

Kui „Eesti Päewalehele“ tänapäewgi weel J. Tõnissoni kirjutused „enamlaste walitsuse tunnistamisest ja toetamisest“ meele tulewad, siis mitte sellepärast, et nad „tähelepanemist äratawad“ olid. Tõnissoni kirjutused on ajalooliku tõenduseks, et kodanlusel kõige selle hirmu peale waatamata, mis tal Eesti saatuse wastu oli, seda jõudu ei olnud, et nõukogude wõimu Eestis murda ja oma iseseiswuse lippu üles tõsta. Ja seda ei jaksa iseseiswuslased kunagi unustada.

See nõukogude wõimu tegewus oli nii nähtaw ja tuntaw, et J. Tõnisson meeleäraheitlikka asju kirjutas.

Nalja asi on ütelda: tõotas tunnistada ja toetada (!!)!

J. Tõnisson Wiljandi suurmulkide-eksproprierimise toetajana! Kelle silmad olekſid seda näha saanud!

Seesama nõukogude wõimu tugewus, mis J. Tõnissoni meeleäraheitele ajas, oli aga ühtlasi ka pandiks, et iseseiswuse wäljakuulutamine enamlaste poolt uuel aastal — meile „komandeeriwa kindrali“ Kuresaarest kaela toob juba kolmekuningapäewaks.

Sest nõukogude wõimu tugewus tähendas mõisate wõerandamise järjekindlat läbiwiimist.

Ja me küsime: kas oleks see röövikute tõug, kui töörahwas talt edasi kõike seda wara oleks wõtnud, mis rüütlid ja nende degenereerinud järeltulijad sadade aastate jooksul kokku riisunud, kõige armuheitmatama kurnamise waral wälja pressinud olid, et priisata ja logeleda, kas oleks see suurtsuguste päewawaraste seisus oma hädaksa Berlinis lõpetanud ja „kutsumise“ ära jätnud, kui töörahwa õiguste jalaleseadmine iseseiswas Eestis oleks sündinud?

Töörahwa wõimu tugewus tähendas kiriku ja riigi lahutamise järjekindlat läbiwiimist.

Ja me küsime: kas olekſid need mustamantli mehed,

kes nõukogude walitsuse ajal wabalt äraandmise seemet külwasid rahwa hulkadesse ja kes tänapäew rahwawägistamise ülistamiseks kantslist — weltweeblilt luba peawad küsima, et mammonalaste jumalat teenides jutlustada, et seesama weltweebel ja tema komandeeriw kindral jumalast pandud ülemus on, — kas olekſid need äraandlikud, alatud papihinged siis wähema agarusega ja wähemal hulgal oma koguduse nimel truualamlist palwekirju Wilhelmile saatma hakkanud, et ta peasteinglid läkitaks, kui papilt ta raswane lüpsilehm iseseiswas Eesti wabariigis oleks ära wõetud?

Nõukogude wõimu tugewus tõotas leiwamonopoli järjekindlat läbiwiimist; erakauplemise lõpetamist ja kaubanduse natsionaliseerimist; pankade natsionaliseerimise läbiwiimist, kodanlastelt maksude sissenõudmist j. n.e.

Ja me küsime: mis imeasi oleks olnud see Eesti iseseiswus, et ta Saksa imperialistide — rewolutsioni maharatsutajate, püha eraomanduse kaitsjate, „kulturi ja usu" eest wõitlejate körwad oleks kurdiks teinud sellele hädakisale, mis parunite, pappide, sahkerdajate ja suurkodanlaste körist üle terwe Euroopa oleks kostnud?

Miks ei peastnud iseseiswus Krimmi? Miks heitsid Saksa wäed Krimmi oma alla ja panid tatari mõisnikud „seaduslikkudeks" walitsejateks? Miks ei peastnud iseseiswus Soome punast walitsust? Miks?

Ja — kas peastab iseseiswus Wenemaa Nõukogude wabariigi, riigi, mille iseseiswus põline on? Kas ei heida kõigi maade imperialistid juba mitmendat kuud liisku Wene pinna üle? Kas ei ole Inglise-Prantsuse wäed juba Murmanis ja sealt maa sisse tungimas?

Kui teda tänini midagi peastab, siis imperialistide enesewaheline kakelus. Ja — kui teda lõpuks midagi ära peastab, siis — rewolutsion Läänes.

Seesama rewolutsion ja ainult see oleks ka töörahwa Eesti peastnud. Ta jäi hiljaks ja see andis Saksa sõjaröövikutele ja Eestimaa parunitele ajutise wõidu ja häwinemisest peasenud eraomaniku jabura joowastuse.

Töörahwa Eestit ei oleks iseseiswaks kuulutamine peastnud. Ja seda kriipsutasime meie käesolewa aasta esimestel päewadel üpris terawaste alla — n. n. pa-

hempoolsete sotsialistide=rewolutsionäride wäljaheitmisega täidesaatwast komiteest.

Nad kandsid 2. jaanuaril Toompeal Gustaw Suitsi suu läbi Suitsi enese ilukirjanduslise toode Eesti töötwabariigi kohta ette. Nad panid ette, et täidesaatew komitee Eesti iseseiswaks, erapooletuks töötwabariigiks, s. o. nõukogude wabariigiks wälja kuulutaks.

Ja meie esimene küsimine oli: kuis kindlustab see töörahwa tulusid? Kuidas kaitseb see töörahwast Saksa imperialismuse pealelangemise eest?

Meie ei olnud Eesti nõukogude wabariigi wastu üleüldse—igal tingimisel ja igal juhtumisel. Meie küsisime, mis annab see Eesti töörahwale t ä n a, tänastes wahekordades?

Nad ei olnud aga ettewalmistatud wastamiseks niisuguse küsimuse peale. Me ei saanud neilt wastust. Ja — neil ei wõinudki wastust olla.

Ja — kellel neist pidigi see wastus olema? Kas kabineti luuletajal G. Suitsil, kes raamatutest teadis, et töörahwas olemas on? Wõi politiilistel ulakatel Bleimannil ja E. Meistril? wõi igaweste kahwatanud werewaesel J. Kärneril? Wõi kellelgil neist, kelle nimesi taewas teab? Meestel, kes a l a t i olid elanud selle ülesnoppimisest, mis t e i s t e politika laualt põrandale pudeneb; kes kord meie — enamlaste — laualt noppisid, kord kodanluse laua alt iseseiswuse kondi wõtnud ja neelanud — ja nii õnnekult, et kui nad 24. weebruaril, sel „walgel" pühapäewal Tallinnas, teda wälja kugistama hakkasid, neil — oma politilise paleuse teostamise pinewusel — walged wõrud warruka ümber tekkisid.

Oli ju ka isegi sel raskel katsumise päewal selle kirju karja hulgas erandisi, kui partei aga — tapsid nad ennast.

Ootame, et Hindenburg iseseiswat Eesti nõukogude wabariiki kogemata tunnistanud oleks. Mis edasi?

Diwisjoni asemel kindral Kirchbachi juhatuse all oleks ta Toompeale diplomatilise kurjeeri saatnud nõudmisega: mõisnikkudele mõisad tagasi! Mis edasi?

Sõda Saksamaaga!

Kuid just, et sõjast Saksamaaga peaseda, selleks kodanlus iseseiswust tarwis ütles olewatki, selleks J. Tõnissongi meid tunnistada ja toetada lubaski!

Teine tee oleks järelandmise politika olnud. Seesama politika, mis „Eestimaa peastmise komiteel" oli: eraomanduse pühadus seatakse uuesse jalale! See politika oleks nõukogude walitsuse enese tapmise politika olnud.

Kodanlised õiguse tundjad ja kirjatargad astuwad siin ehk seletama, et Saksamaa enesele kunagi lubanud poleks ennast ühe iseseiswa riigi sisemistesse asjadesse segada. Meie küsime neilt tarkadelt: kas oli teil leping Berliniga, et Saksa walitsus iseseiswuse akti tunnistab? Ja edasi näitame sõrmega Soome peale. Kes häwitas seal punase walitsuse? Tõsi, jaanuaris ei olnud J. Tõnisson Berlini poole teel, nagu Swinhufud. Kuid — J. Tõnissoni ei oleks jaanuariski Berlinis wastu wõetud. Parunite saatkonnad olid seal juba ees.

Iseseiswuse wäljakuulutamine Eesti töörahwa ja sõjawäelaste nõukogu täidesaatwa komitee poolt oleks armetu käeliigutus olnud, täidesaatew komitee oleks haleda komedijantina ajalooss jäänud.

Me jätsime selle aukoha Eesti kodanlusele.

Jutt wõis jaanuaris olla ainult parunite ja kodanluse Eesti peastmiest ja seegi oli enam kui küsitaw.

Kuid kodanlus ei jaksanud paraku oma Eestit peasta. Tal ei olnud kontrrewolutsionilise pöörde kordasaatmiseks ei jõudu ega hakkamist.

Tal ei olnud toetust neis maatameeste hulkades, kellelt ta mõisad wõtma oleks pidanud wäewõimu abil ja parunitele tagasi kinkima, et oma Eestit peasta.

Tal ei olnud tuge linnatööliste hulgas, kellest ta kõik rewolutsioni majanduslised, ainelised wõidud oleks pidanud wõtma, et armu leida Kruppi ja tema wähemate wendade silmis. Oma jõuetuses tõstis ta silmad Toompea poole: enamlased, proklameerige Eesti iseseiswaks.

See oli Eesti kodanluse politilise komödia esimene akt waba Eesti wiimases ajaloojärgus.

Teised aktid pidid paratamatalt järgnema. . .

V.

„Kuld rannake! Mil jõuab laew su kaldale?"

Ei ole tänapäewgi näha, kunas kodanluse laew iseseiswuse rannale jõuab. Selle iseseiswusega on „raske,

wilets järg, sest tee on hirmus pikk ja märg!" Ja seda selle peale waatamata, et wäga — julged mehed, õigem — politilised kehkenpüksid, 24. weebruaril Eesti „iseseiswuse manifestis" kuulutasid:

„Eesti rahwas ei ole aastasadade jooksul kaotanud tungi iseseiswuse järele, põlwest põlwe on temas kestnud salajane lootus, et hoolimata pimedast orjaöösi ja wöeraste rahwaste wägiwalla walitsusest weel kord Eestis aeg tuleb, mil kõik peerud kahel otsal lausa lööwad lökendama ja et „kord Kalew koju jõuab oma lastele õnne tooma."

Nüüd on see aeg käes — (minu harwendus)

Mis see on? Kas kehkenpüksi weiderdamine wõi totrus?

Lugege seda wägewat üleskutset, millega „iseseiswuse manifest lõppeb ja teie näete, et see ei totrus ega weiderdamine polnud. Meestel oli wägewam sõjariist käes kui see ühelgi Soome sortsil kunagi olnud on — Siioni kannel!

„Su üle Jumal walwaku
ja wõtku rohkest õnnista,
mis iial ette wõtad sa,
mu kallis isamaa!

Elagu iseseisew demokraatline wabariik. Elagu rahwaste rahu!"

Tõeste — ainult Jumala wägewuse peale toetades wõis 24 tundi enne Seckendorffi linna jõudmist Toompeal sonida: „nüüd on see aeg käes," mil „Kalew koju jõuab."

Asjata lootsid K. Päts, J. Wilms ja K. Konik Jumala peale! Juba wana Testament teab jutustada, et wennatapja ohwritule suits ei enne ega pärast wennatapmist taewani ei tõusnud. Need ohwrid aga, mis iseseiswuslased töölisi ja maatamehi häwitades Eesti wabariigi ebajumalale tõid, ei ulatanud mitte kindral Seckendorffinigi! Järgmisel hommikul peale iseseiswuse-akti asus Preisi kotkas Toompeale parunite isamaa üle walwama, enne kui Jumal millegagi hakkama sai!

Wist tuli see sellest, et äraandlikud papihinged Eestimaa peastmise komitee „päewakäsku" nr. 2 ei täitnud ja Olewistest alates ja wiimase külakirikuga lõpetades selg koguduse poole iseseiswuse manifesti ette ei lugenud.

Järgmisel päewal peale iseseiswuse wäljakuulutamist oli Eestimaa peastmise komitee ainsaks „kindlaks linnaks ja

warjupaigaks" igatahes juba mitte Jumal taewas, waid kindral Seckendorff Toompeal. Sest 25. weebruaril leiame „peastmise" komitee ülempeastja Seckendorfi wöörusest.

Paraku ei ole üksi kiirkirjutaja ega päewapiltnik seda ajalooliſt käiku paberile pannud ja sellepärast on meil ainult kuiw tõeasi teada, et Eesti wabariik Seckendorffi eeskojas ootamisel K. Pätsi, J. Wilmsi ja K. Konilu poolt surnuks haigutati.

Neist „kibedatest wöitlustest" iseseiswuse eest on ligi wiis kuud möödas. Missugusi weriseid lahinguid on iseseiswuslased selle aja jooksul oma aate eest löönud? Nad on üheſt eeskojast teise rändanud!

„Laske sisse Eesti sandid,
Sandi küüned külmetawad,
Sandi warwad walutawad.
Santi tulnud kaugelta —
Ümber see ilma ümera,
Ümber see kuu kumera..."

Kui Balti parunid ja Saksa kindralid iseseiswuslastele ühtegi politiliſt seeklit ei maksnud nende „erapooletuse" eest walgel nädalal, juhtisid Eesti ministeriumi saatkonnad oma sammud Berlini ja Londoni poole!

Berlini ja Londoni!

See on ajalooline tõeasi, aga mitte kuritahtline wäljamöeldus.

See ajalooline tõeasi on seletaw Eesti wabariigi — erapooletusega!

Iseseiswuse manifestis on ju selgeste öeldud:

„Kõigi naabririikide ja rahwaste wastu tahab Eesti wabariik täielikku politiliſt erapooletust pidada . . .

Kas on täielikum erapooletus üleüldse möeldaw kui saatkondade läkitamine ühe hoobiga Berlini ja Londoni!

Te ütlete, et see politiline prostitutsion on — kahele weriwaenlasele ennast korraga pakkuda. Te ütlete, et see algupäralinegi pole, näitate sõrmega Rumenia peale, kes ka mölemil pool noota wedas, ennem kui ta walitsew kildkond otsustas, kumma liiduga üheskoos oma rahwast weristama hakata Rumenia kapitalistidele ja mõisnikkudele kasulikum on.

Ei, ei, lugeja, see on erapooletus, sest isegi peale seda, kui London Eesti wabariigi ja tema maapäewa tunnistanud

oli; peale seda kui Eesti wabariik ühes maapäewaga samasugust tunnistamist ka Pariisis leidnud oli, jäi kolmik — J. Tõnisson, Mihkel Martna, K. Menning — edasi Kopenhageni istuma ja Berlini ukse peale koputama.

Wabaherra von Seckendorff pragas siis ammu juba, et J. Tõnisson ja kõik iseseiswuslased Inglise agendid on ja et „Eesti Päewalehte" Inglise rahaga wälja antakse, kui — haruldase mehise meelega jatkab Kopenhageni kolmik oma kopatamist Berlini ukse peale kindlaste kinni pidades pühakirja sõnast: kes koputab, sellele tehakse lahti"!

Pidage kodanlust nii petlikuks ja äraandlikuks kui tahate, heledate tähtedega jääb ajalooſse, et Eesti wabariigi walitsus eht Eesti wisadusega oma erapooletuseſt kinni pidas. Seſt selles erapooletuses on peitus sügaw faktiline põhjusmõte, wääramata põhjusmõte, mis õige on igal ajal ja igasugustes tingimistes. Lühidalt wõib seda põhjusmõtet kokku wõtta kahe sõnaga: „igaks juhtumiseks".

Igaks juhtumiseks üks saatkond Berlini poole teele, teine Londoni. Igaks juhtumiseks üks protesti märgukiri ühendatud maapäewade Riia-otsuste wastu Wenemaa rahwakomissaride nõukogule — Moskwas, teine Saksa saadikule krahw Mirbachile Moskwas.

Üks sõrm jumalale, teine kuradile.

Igaks juhtumiseks wõib see wäga hea olla.

See on awanturistide, juhtumiste otsijate politika! Ja — mis on sellega tänapäewani kätte saadud?

„Liitlased" on Londonis ja Pariisis „Eesti wabariigi" ja tema „täieõiguslise maapäewa" tunnistanud ja realselt tähendab see järgmist:

Inglise ja Prantsuse sõjasotsialistidel on „oma" töörahwa hulkadele nüüd elus wäikerahwa esitaja ette näidata, kes Saksa wägiwalla walitsuse wastu kaitset on tulnud otsima. Kui „liitlaste" ministrid nüüd rahwamiitingule sõidawad, et tööliste hulkasid ninapidi wedada ja neid uskuma panna, et sõda ikka tõesti wabaduse ja rahwaste wabastamise nimel peetakse, siis wõtawad nad nüüd elusa Eesti maatamehe H. Piipu ja temasuguse „proletarlase" K. Pusta autos kaasa ja — ega Eesti rahwawabariigi diplomatiline esitaja „professor" Hans Piip niisugusel miitingul ei hüüa:

Elagu waba „Firimaa!“ Ta ei oleks siis ju diplomatiline esitaja . . .

Wett imperialistliste haikalade weskile on meie iseseiswuslased walanud ja — mis on nad selle eest saanud? Saamine on tulewiku asi!

Wahe peal on Hindenburgi wäed Pariisi alla jõudnud. Kurs Londoni ja Pariisi peale wõib äpardada ja—Kopenhagenis istub kolmik kannatlikult edasi — igaks juhtumiseks.

Sellesama kuldse põhjusmõtte järele talitawad iseseiswuslased ka Eestis eneses.

„Eesti Päewaleht“ hoiab iseseiswuse lippu Peterburis hästi kõrgel. Ta ei taha kokkuleppest sakslastega midagi teada.

Selsamal ajal aga toimetawad „peaminister“ K. Päts ja „põllutööminister“ J. Raamot ühes agr. Hünersoniga ja end. riigiwoliniku Rütliga salapäralisi asju — Maaliidus. Maaliidu kongress wõtab otsused wastu, milles tingimised ülesseatakse, milledel koostöötamine parunitega okkupatsioni wõimude päka all wõimalik ja wastuwõetaw oleks Eesti ringkondadele . . .

Awalik kokkulepe — igaks juhtumiseks. Neewa kallastel aga kibe oppositsion niisama — igaks juhtumiseks.

Kõik tuuled on perituuleks iseseiswuse politikale . . . Ühkelt lehwib, sini-must-walge lipp!

VI.

„Iseseiswuses“ on koondatud kõik see, mis kodanlise politika aateilmas oma ja algupärast on. Ja just selles esines Eesti kodanlus meile — kord abitu „uppujana“, kord Europa wandersellina. Tahtmatalt tõuseb sellepärast küsimus: millest tuleb see politiline armetus?

See on Eesti kodanluse ühiskondlise koosseisu tagajärg ühelt poolt ja teiselt — käesolewa ajaloojärgu iseäralduste otsekohene järeldus: Eesti kodanlus winskleb imperialismuse alasi ja töörahwa rewolutsioni haamri wahel.

Eesti töörahwas on kodanlusest ühiskondliselt wõrdlemata arenenud, sest ta tekkis ja kaswas wastasrinnana Eesti

kodanlusele ja mitte-Eesti parunitele ja mitte-Eesti töostusekapitalistidele.

Tallinna, Narwa, Sindi, Aseri, Kunda tehaste ja wabrikute aktsiad ei ole Eesti kapitalisti taskus. Eesti töostusekapitalist on härjapölwlane ja neidki wõib sõrmede peal üles lugeda.

Ja nii puudub Eesti kodanluse peres tähtsam ja tugewam liige. Kuid — ka rahakapital on Eestis alles sirgumas. Sõjaaastad rohkendasid küll raha hulka Eestis. Tekkis hulgake rikkaid Eesti mehi. Kuid majanduslise kitsikuse tõttu ei saanud ja ei tihkanud see rahakapital ühelt poolt — uusi wäärtusi loowalt „töötama" hakata. Ja — siis sahkerdati. Sahkerdati tarbeainetega, majadega ja kruntidega, mõisatega. Mõisatega sahkerdati ka nowembris ja detsembris ja jaanuaris hea lootuse peale, et kui mitte Saksa okkupatsion, siis Eesti iseseiswus parunitelt ja Eesti mõisnikkudelt mõisad „õiglase" maksu eest wälja ostab. Praegu ei tea muidugi ühegi helde annetaja parem käsi, mis pahem tegi. Iseseiswuslastel on peale läbipaistwate diplomatiliste saladuste — läbipaistmatad raamatupidamise saladused ja — keegi ei tea, kui palju need sahkerdajad iseseiswuse kihutustöö ja wäljamaa saatkondade heaks ohwerdanud on. Kuid wäljaspool kahtlust on, et iseseiswusel — wäga hea pärm on!

Teiselt poolt ei olnud ja ei ole Eesti rahakapital weel niiwõrd koondatud ja organiseeritud, et „omal" maal pankade kaudu politikat ja majandust oma pihtide wahele wõtta. Eesti pank ei ole weel ühtegi oma wastastest wagaks teinud! Rohkemgi — krediit- ja hoiu- ja laenuühisused peawad pea igas Eesti linnas enesewahelist kolgasõda.

Iseseiswus oli eduka wõistluse tähtsamaks eeltingimiseks sel miljonite lahinguwäljal.

Nii ei ole meil ei töostuse-, ei rahakapitalistide kihti küllalt tüsedat ja toekat, et oma politika pitsarit kodanlise politika otsaesisele lüüa.

Ja sellepärast on Eesti kodanluse politika ühelt poolt hallide parunite, teiselt — wäikekodanluse kirju kogu politika.

Majaomanikkusid ei tule siin arwesse wõtta. Jõukad majaomanikud kultiweeriwad neidsamasi politilisi paleusi, mis hallid parunidki ja seejuures on just need wiimased tooniandjateks. Suurem osa majaomanikkudest kuulub wäike-

kodanluse ja poolproletarlise olluse hulka. Üleüldse on majaomanikkude kogu alati saamatu olnud. Tawaliselt on ta tuletõrjujate seltsisid loonud, paremal korral — majaperemeeste ühisusi.

Kõige koondatum, tüsedam ja toekam osa Eesti kodanlusest on — hallid parunid. See on kodanluse kaardiwägi! Kuid see kaardiwägi on samal mõedul ükspuine, mil halli paruni samm aeglane ja raske on.

Igamees mäletab, kui mitu kuud ja aastat Tartu ja Tallinna lehed trükimusta kulutasid, et kunstsõnniku headust ja kasulikkust halli paruni tugewale otsaesisele selgeks teha. Ja sellepärast on käega katsutaw, et see liigjuigelt öeldud on, kui „Eesti Päewaleht“ kinnitab, et „rahwas“ terwelt iseseiswuse mõtte eest wäljas olnud, kui sakslane maale tuli.

Kui kaukamats kunstsõnnikuga enam kui ettewaatlik oli ja kukalt sügas: kas see ennast ka ära tasub? — siis on see nii kapitalse ettewõtte kohta, nagu iseseiswus, enam kui õige. Jõulust küünlapäewani ei wõinud temakene kuidagi oma kukalt sügatuks saada!

Tõsi, sead ja wili olid ammu juba hästi hinnas, raha kaukas ju oli, teiselt poolt tuli sakslase poolt loomade ja wiljasaagi rekwireerimise hädaoht, mine tea, kui omal ajal loomakatku ja rahesao wastu kinnitamiseks rublasid kulutati, eks wõi nüüd rekwisitsidni wastu kinnitamiseks ka wäike summake wälja panna. Ja siis ohwerdati saatkondade läkitamiseks „were ja waewaga“ teenitud weeringud ja — J. Tõnisson, M. Martna, K. Menning sõitsid Kopenhageni, H. Piip, K. Pusta ja Ed. Wirgo — Londoni, Pariisi. Ja Piiteris hakkab „Eesti Päewaleht“ ilmuma.

Kuid — ühteaegu annawad hallid parunid „ministritele“ K. Pätsile ja J. Raamotile ja „müüdud hingedele“ — agr. Hünersonile ja adw. Rütlile maaliidu kongressi käsu: minna kuulama, kas see Saksa hunt tõeste nii kiskjas on ja kas paruniherrad ei wõtaks lahkeste wäljasirutatud ausa maamehe kätt wastu?

Ka „Eesti Päewalehel“ on wahel omad „selged silmapilgud“ ja 1. mail kirjutas ta tõeste moonutamata tõtt, kuid — ei teinud sellest muidugi paratamataid järeldusi.

„ . . . Jõukamad peremehed . . . kaotawad Saksamaa alla saamise juures wõrdlemisi wähem, kui ükski teine klass

meie rahwa hulgas. Selle kihi ja mõisnikkude klassikasude wahel pole ülepea mitte terawat ja lepitamata wastolu. Praegu täidawad selle kihi hulgas wana ajaloolikku wiha mõisnikkude wastu siiamaani alalhoidnud rüütlite eesõigused ja parunite ülbe ning upsakas ülespidamine „maarahwa" wastu. Kuid suurem jagu rüütlite eesõiguseid on oma wäärtuse juba pea täitsa kaotanud (näit. jahiõigus ja, wõib olla, ka kõrtside pidamise õigus, — nimelt kui sunduslik karskus peaks alale jääma), ja sellepärast panewad wast kaugemale nägijad mõisnikud nende wähese wäärtusega eesõiguste ärakaotamise warsti ise päewakorda, iseäranis kui waja tuleb „hertsogiriigis" ikka tõega päris politikat ajada ja omale politilisi liitlasi soetada. Ainuke eesõigus, millel weel kaunis suur majanduslik wäärtus on, nimelt, teetegemise korraldus, sai Wene walitsuse käest nii tugewa hoobi juurte pihta, et wist küll ainult praeguse silmapilgu restaurerimise õhin teda endisele makswusele püüab upitada. Nii pea aga, kui erakorralised ajad mööda lähewad ja hertsogiriigis normalse aja „ülesehitaw töö" algab, kaob wist seegi eesõigus ilma wäga suure wastupanekuta.

. . . Nii wõiks öelda, et see osa meie rahwast, nimelt wäike kihike jõukamaid ostukohtade peremehi, Saksamaa alla saamise juures majandusliselt otsekohe midagi ei kaota, waid mõnes tükis wast weel wõidabki".

See on mitte enamlaste kuri laim, waid õigeusklikkude iseseiswuslaste häälekandja „moonutamata tõde". Ja meie wõime mõlema käega alla kirjutada wäidetele, et jõukamate talupoegade (meie keeli: hallide parunite) ja mõisnikkude klassikasude wahel ülepea mitte lepitamata wastolu pole ja et hallid parunid „Saksamaa alla saamise juures majandusliselt otsekohe midagi ei kaota, waid mõnes tükis wast weel wõidawadki."

Kuid — mis sellest järgneb, üleaedsed? Sellest järgneb, et hallidel parunitel asja pole iseseiswuse eest wäljas olla.*) Sellest järgneb, et hallid parunid esi-

*) Tõsi, „Eesti Päewaleht" kollitab hallisi parunisi Saksa kolonistidega. Eesti koloniseerimine ei ole aga weel tänase päewa asi. Selleks on waja, et Eesti lõpulikult Preisi kotka küünte wahe

mesed on, kes sakslastega ja parunitega kokkuleppe teewad.

Missugustel alustel?

Selle küsimuse peale annab meile wastuse maaliidu kongress, mis 12. mail Tartus ära peeti.

„Eesti Maarahwa Liidu ülemaaline kongress tunnistab, et Liidu liikmed (s. o. hallid parunid W. K.) Saksa sõjawäelise juhatuse all kodumaa walitsuseasutustes järgmistel tingimistel (parunitega W. K.) kaasa töötada wõiwad:

„Kaastöötamine peab sõjawäe-walitsuse ja rahwa (!) wastastikuse usalduse (!) alusele rajatud olema, mille eeltingimiseks mõlemipoolsete kasude kaitsmise kokkukõlasse (!) seadmine on."

Mõlemipoolsete kasude kokkuköla! See on see pind, millel „wastastikune usaldus" ja kaastöötamine õitseda wõib — okkupatsioniwõimude ja parunite wahel üheltja hallide parunite wahel teiselt pooli.

Eesti rahwas on palju ja keerulisi mõistatusi loonud, ja neid ei ole kerge mõista. Näituseks — mis see on: kühwel kübaraga, kahwel kasukaga, ihwel ihualasti? Kui M. J. Eisenist järele waadata, siis näeme, et see — pähkel on?

Kodanlised mõistatused on weelgi keerulisemad! Wastastikune usaldus sõjawäe-wõimude ja rahwa (!) wahel — mis see on? Mõlemipoolsete kasude kokkuköla — mis see on? Onneks on meil wõti, mis selle saladuse awalikuks teeb.

„Eesti seltskond loodab, et okkupatsioni wõimud täielise usaldusega Eesti juhtiwate ringkondade poole pöörakſid nende ülesannete rutuliseks teostamiseks, mis Saksa politsei-

---

oleks. Ja — miks ei wõi selle hirmutamise tagajärg see olla, et peremees iseseiswusele weel enam selga pöörab ja piirita truualamluse ankrusse heidab, et Saksa aadelil asja poleks tema asemele kolonisti asendada.

Teiseks ei tihka me iseseiswuslastelt küsimata jätta, miks ei astu Eesti miljonid platsi, et maid sakslaste kätte üleminemast hoida? Makske müügil olewate maade eest kaks kord enam kui sakslased maksaksid ja müüge nad eestlasele kaks kord odawamalt, kui sakslane müüks! Wõi on ida-rubladel see omadus, et armastus Eesti isamaa ja oma rahwa ja iseseiswuse wastu nende wahel kuidagi teoks tehtaw ei ole!? On ju aegi olnud, kus kodanlased e l u ohwerdasid isamaa ja iseseiswuse eest, miks siis nüüd r u b l a s i d ei ohwerdata?!

wõimude peale pandud on rahulepingu põhjal Wenemaaga ja et nad selleks otstarbeks alalisesse kokkukõlasse (kontakti) elanikkude juhtiwate kihtidega astuksid ja nimelt Eesti politiiliste parteide juhtidega."

Nii seisab kirjutatud selles märgukirja lõpuosas, mille „Tartu seltskonnategelased" märtsis Baieri prints Leopoldile Tartus selgaküürutades ära andsid.

Wastastikune usaldus — see on äraseletatud: meie, demokratlise bloki juhid — Pätsid, Teemantid, Poskad, Partsid, Põllud, Luhtid ja teised sarnased ei ole mitte pahemad sandarmid kui teie! Laske ka meid käed külge panna! Ja andke meile selleks tarwiline wõim!

Mõlemipoolsete kasude kokkukõla — see on ära seletatud: punane töörahwas on meile samasugune waenlane kui teilegi!

Kuid Seckendorff ühes oma diiwadjutantide Ed. parun Dellingshauseniga ja Pilar von Pilchauga on wankumata kui kalju: saan ilma teietagi walmis!

Kui kokkulepe tänapäew weel teoks saanud pole, siis ainult aadeli järeleandmatuse tõttu. Ainult ja ainult selle tõttu. Aadeli taktika on selge.

Eesti kodanlusega kui organiseeritud hulgaga ta läbikäimisesse ei astu. Ta ei wõinud „peastmise komiteed" 25. weebruaril jutule. Ta ei wõta ka nüüd maaliidu keskkomitees K. Pätsi eesotsas jutule. Weebruaris katsus K. Päts Eesti wabariigi peaministri torukübaras komandeeriwa kindrali jutule peaseda ja ei peasenud. Mais kordas ta seda katset maaliidu keskkomitee liikmena ja — jälle äpardas!

K. Päts on ajaloos mardisandina ennast igaweseks teinud. Nii sügawale langeda, et maaliidu keskkomitee liikme hilpudes sellest uksest sisse peaseda, mille läwest peaministri saterkuues üle ei peasenud — tõesti, peab Eesti kodanluse juht olema, peab Eesti iseseiswuse pea olema, et niisuguse närususega toime saada!

Ja kui K. Päts ühes adw. Teemantiga trellide taha sattus — see on jalahoop närule, kes jalge ees tolgendab.

Aadel on leppimata ja ta ei ole Eesti kodanlusele isegi läätseleent walmis andma, kui see oma „iseseiswust" müüa pakub.

Ja — iseseiswuslased teewad näo umbes kui ei oleks

mingit skandaali heas kodanlises perekonnas! Terwe rahwas olewat iseseiswuse eest wäljas kui üks mees! Kas ei ole sellega niisama kui selle Kalewiga, kes webruaris „koju jõudis“!

Näidaku meile iseseiswuslased, kus ja kunas on hallid kaukamehed poolehoidmist Eesti iseseiswusele awaldanud, kunas iseseiswuse lipu oma peade kohal üles tõmbanud, kunas iseseiswuse eest wõitlusesse astunud?

Seda kohta, seda kuupäewa, kus ja mil see sündis, — e i o l e!

Wastupidi — juba eelpool oli meil wõimalik kirjeldada ja — seda, mis me seal kirjeldasime, keegi ümberlükata ei saa, et hallid parunid ka enne iseseiswuse manifesti iseseiswusest niisama palju teada tahtsid kui otsekohene inimene sellest, et k ö w e r a i d teesid on tarwis käia. Nad tõttasid punaseid nottima otsekohe ja awalikult ja neid huwitas wemmal, aga mitte wiigi puuleht.

Ja missugused kodanluse kihid on siis iseseiswusest huwitatud?

Kõige enam — kodanlised ja poolkodanlised haritlased ja ärimehed. Waadake kord, missugust Eesti wabariiki sakslastele Kopenhagenis ja inglastele Londonis wälja pakutakse: iseseiswat wabakauplemise riiki!

Iga ilmakaare poolt hakkasid kaubad wabalt ilma tollipiirideta maasse woolama ja — see wast oleks weel Eesti ärimehele paradiis!

Ja kodanlised haritlased — need anduwad alati sellele, kes rohkem maksa jõuab. Balti hertsogiriik teeks nad waestekslasteks. Eesti wabariik aga palkaks nad endale walitsejateks ja ametnikkudeks.

Selles see wahe seisab ja see teeb arusaadawaks, miks Jaan Tõnisson ja weel legion „idealistisi“ demokratlisest blokist kunagi oma koguduselt järele ei ole küsinud, kas on „rahwas“ sellega nõus, et blokk iseseiswuse lipu wardasse tõmbaks. Wõi on keegi teist kuulnud wõi näinud, et demokratline (edu-) erakond kongressi — partei kongressi oleks detsembris wõi enne seda kokku kutsunud, et nii kardinalset küsimust lahendada ja otsustada, nagu Eesti iseseiswus! Wõi on kuuldud, et Pätsi radikal-demokratide erakond seda teinud oleks? Wõi nende mõlemi erakonna ema — Maaliit?

Demokratlise bloki juhtidel pidi põhjuseid olema, miks nad oma partei programmi nii tähtsalt muutsid, ilma oma parteide liikmeid küsimata.

Maaliidu kongressil — 12. mail — küsisid nad ja tagajärjel ei läkitatud „peaminister" K. Päts mitte Londoni iseseiswust nõutama, mitte J. Tõnissoni jälgedel seda Kopenhageni kaudu Berlinist tooma.

K. Pätsile anti „müüdud hing" agr. Hünerson teejuhiks ja ta saadeti Toompeale komandeeriwa kindrali juure kokkulepet sobitama.

J. Tõnisson istub „igaks juhtumiseks" Kopenhagenis edasi, H. Piip — Londonis, „Eesti Päewaleht" nõuab edasi iseseiswust. Igaks juhtumiseks on ju hea hinda ette küsida.

Kuid — kes seisab teie selja taga, iseseiswuslased? Nimetage neid kihtisid nimepidi. Nimetage neid kodanluse kihtisid, kes walmis on l õ p u n i, kuni iseseiswuse kättesaamiseni leppimata waenus olema Saksa okkupatsioni ja kõige wastu, mis sellest järgneb.

Ajutiselt, praegusel silmapilgul on ärimehed oppositsionis, on wäikekodanlus oppositsionis. Kuid — missuguse silmapilguni?

P r a e g u oldakse ju igaks juhtumiseks hästi kuri. Kuid praegugi tulewad juba kogemata kuuldawale tulewiku muusika helid.

„Eesti Päewaleht" küsib 19. mail 1918:

„Kas oppositsion wõi kokkulepe?

Kumb on praegusel silmapilgul kasulikum?"

Pange tähele: **praegusel** silmapilgul! Ja wastab:

„Oppositsion iga sammu peal ja igas asjas! Nii wastab kahtlemata igaüks, kellele meie maa ja rahwa tulewik kallis on. . .

Missugune kokkulepe on hundi ja lamba wahel wõimalik?

Igat äraandjat ja ülejooksikut tuleb ilma halastuseta häbiposti naelutada. Iga pehmus ja läbi sõrmede waatamine on siin kuritegu rahwa wastu. Kui me mitte igat äraandjat kõige waljemalt hukka ei mõista, siis mõistab järeltulew põlw meid hukka.

Leppimata oppositsion ja kõige waljem kõlbline kontroll oma wahel — nii olgu meie päewahüüe."

See on hästi kurjaste öeldud.

Kuid kaks öödpäewa hiljem kirjutawad meie leppimata oppositsioni mehed ja karedad äraandjaid ja ülejookfikuid halastuseta häbiposti naelutajad järgmist:

„Praegu on waja meie rahwa wabaduse tungi ja iseseiswuse püüdeid iga wiisi õhutada ja elustada, et kõiksaksluse ahnetel haikaladel miskisugust wõimalust ei oleks waletada, nagu ei hooliks meie rahwas wabadusest ja iseseiswusest midagi, waid ihkaks Preisi junkrute ikkesse. Waja on, et Hahnidele, Dehiodele ja Tiedeböhlidele iga sammu peal sini-must-walge Eesti wabadusepüüete sümbol silma torkaks".

Pange tähele: „**praegu** . . . on waja".

„Meie ilusatest wärwidest wõiksid näituseks osawad moodikunstnikud wist kaunis nägusad peaehted ja kehakatted kokku kombinerida Eesti neiudele ja noorikutele. Kui ükskord meie saatus ära otsustatakse ja temaga leppida tuleb, olgu ta hea wõi halb; kui kord kestwalt muutmata oludega tuleb rehkendada ja igapäewase töö ning rühmamise kallale asuda, — siis muutub niisugune demonstreerimine muidugi ühiseks tembutamiseks, mis wähe kasu wõi koguni kahju wõib tuua".

Meie wõime „leppimata oppositsioni" häälekandjale ainult tänulikud olla selle awalikkuse eest.

„Kui ükskord meie saatus ära otsustatakse;

kui ta halb on;

siis muutub demonstreerimine . . . tembutamiseks, mis . . . koguni kahju wõib tuua".

Me järeldame: „iga juhtumise" politikalik — hästi kaugele nägew politika.

Oppositsioni parteidel on alati kalduwus olnud „tema körguse" oppositsioniks saada.

Alles hakkab Balti hertsogi kroon waatepiiril tumedalt särama ja juba — annab truualamlise oppositsioni wäerind päewakäsu: Tiedeböhlisi me wõime sini-must-walge wärwiga äritada ja wihastada, nagu kalkunit punasega, aga tema körgust hertsogi — ta nime pole küll weel teada — ei kunagi: „wõib koguni kahju tuua". Kui meie omale jumala armust hertsogi saame, siis — peab „meie rahwa wabaduse-tungi ja iseseiswuse püüete õhutamise ja elustamise" jätma; siis muu-

tub isegi rahwuslise wärwi näitamine „kahjuliseks tembutamiseks“. Mis siis rahwuslise aate ja iseseiswuse kohta ütelda!!

Ja nii waatab see koledaste leppimata oppositsion täna juba ringi, kas pole mitte aeg igaks juhtumiseks — kaugelenägija olla.

„Kaks hinge, ah, elawad mu rinnas“! Üks kihutab iseseiswuslasi üles „halastamatalt häbiposti naelutama äraandjaid ja ülejooksikuid“, kes „praegusel silmapilgul“ selleks saawad, teine — aga nutab temas: pörmus olen sündinud, pörmus olen ma walmis püherdama, kui see, kes tuleb, küllalt suurtsuguse saapakontsa mu turjale paneb! 700 aastat oleme orjaikkes olnud, eks wöi weel möni aasta sada olla: ära elatuks ju kuidagi saab, sest herraste laualt juhtub nii mõndagi pudenema.

Tahaks küsida: mis wastate teie neile, keda teie täna äraandjateks ja ülejooksikuteks tembeldate ja „halastamatalt“ häbiposti naelutate, mis wastate teie neile siis, kui te sama laua taha istute, kus teised — weel kaugemale nägijad — täna juba ees istuwad, kui nad teile ütlewad: tere tulemast, wennad! Mis wastas K. Päts Hünersonile?

O, uskuge, need seal tänases häbipostis on ülisuuremeelsed ja waatawad läbi kõige wiie sörme nende kurjade sõnade peale, millega te täna — igaks juhtumiseks õhku wöngutate!

Waatlege Eesti kodanluse winsklemist iseseiswuse krampide käes, kui te uskuda ei taha, et kodanliste demokratliste rewolutsionide ajajärk möödas on! Prantsuse kodanlus raius oma aadeli päid, Eesti kodanlus otsib nende „usaldust“.

Inglise-Prantsuse imperialistide wöit Saksa üle on niisama kaugel kui maa taewast. Ja — kelle peale wöiksid ennast meie iseseiswuslased Saksamaal toetada? Kus on seal need parteid, kes wäikerahwaste rõhumise wastu wöitlewad? Kodanluse leeris neid ei ole. Sotsialdemokraadid Scheidemanni rühmast on walitsuse partei. Wöim on Saksamaal Hindenburgi ja Ludendorfi käes. Iseseiswate sotsialdemokratide partei? Kas wöib Eesti kodanlus oma politikas ennast nende peale toetada, kes täna = homme Saksa-Austria nõukogude wabariigi oma programmi wöta-

wad ja demokratlise wabariigi nõudmise üle parda heidawad? Kas wõiwad weebruari walge nädala kangelased ennast toetada Saksa töörahwa rewolutsioni peale. Muidugi — ei!

Nad on imperialismuse päka all. Kuid — nad kardawad seda töörahwa rewolutsioni, mis imperialismuse murrab. Iseseiswuslased on kahetule wahel. Neil ei jää muud kui wilets, armutu winsklemine, oma hüüdsõnade äraandmine igapäew ja iga sammu peal.

Eesti iseseiswus on wiletsates kätes.

Kas peab töörahwas selle lipu oma wõimsatesse kätesse wõtma?

VII.

Iseseiswuse küsimus seisab Eestis ühel pinnal rahwuse küsimusega.

Saksa okkupatsion, Balti parunite linnawalitsus — see on Eestis rõhumine wõera rahwuse poolt. Rahwuslik linik katab klassiwahekorrad kinni. Kujutatakse asja nii umbes kui oleks Seckendorff parunisi sellepärast peastma tulnud, et nad sakslased on. Sakslane „Vaterlandist" tuli sakslasele Maarjamaale appi.

On wastuwaidlemata tõde ka see, et need, kelledele appi tuldi, ka sakslased on.

Kuid — kas tihkaks keegi sellest järeldada, et kui meie parunid — tatarlased oleksid, Saksa sõjaröowikutel piirita aukartus K. Pätsi erapooletu wabariigi wastu oleks olnud? Krimmi poolsaarel ei ole Saksa parunitel wist ühtegi wakamaad ja — ometigi „peasteti" Krimmi niisamaa kui Eesti ja — ometigi talitab Krimmi komandeeriw kindral niisama kui Eesti Seckendorff. Missugusi Saksa parunisi läks kindral Eichhorn Ukrainas peastma? Peipsi taga? Soomes? jne.

Hindenburgi sandarmid talitawad kõikides neis maades ja maakondades just niisama kui Eestis. Wilhelm ei küsinud, mis rahwusest ta on? Wilhelm küsis — kas on ta mõisnik, kas on ta kapitalist? Kas teeb töörahwas neile liiga?

Ka Nikolai I ei küsinud 1849. aastal, kas Ungria mõisnikkude hulgas ühtki wenelast on. Ta saatis oma

wäed ungarlaste wöidurikast mässu allasuruma ja jättis oma järeltulijatele Wene troonil seitsmeks aastakümneks Europa sandarmi autiitli. Kahekümnenda aastasaja algus andis maailmale uue sandarmi, kelle körwal Nikolai I härjapölwelasena paistab.

18. weebruaril 1918. hakkas Saksa imperialismuse must-werine laene enese alla mitte üksi Eestit matma.

Kui siis Saksa sõjaröövikud Wenemaa nõukogude wabariiki sundisid Brestis rahulepingule alla kirjutama, andis Wene saatkond rahwuswahelise töölisteklassi palge ees sellele lepingule hindamise, mida kunagi ära unustada ei tohi!

„Rahu, mis praegu siin Brest-Litowskis tehakse, ei ole rahu, mis Wenemaa, Saksamaa, Austria-Ungria, Bulgaria ja Türgi rahwaste waba kokkuleppe peal põhjeneb. See on rahu, mis sõjariistade waral meile peale sunnitud. See on rahu, mida rewolutsioniline Wenemaa kokku litsunud hammastega wastu wõtma sunnitud on. See on rahu, mis Wene piirimaade „wabastamise“ ettekäände all nad tegelikult Saksa prowintsideks muudab ja neilt waba enesemääramise õiguse wõtab, mis rewolutsionilise Wenemaa töö- ja talurahwa walitsuse poolt nende õigusena tunnistatud on.

See on rahu, mis korra jalaleseadmise ettekäände all neis maades sõjariistus toeannab rõhujate klassile töörahwa wastu ja uueste aitab teda rõhumise ikkesse panna, mille Wene rewolutsion ta turjalt heitnud oli. See on rahu, mis mõisad mõisnikkudele tagasi annab ja töölised uueste wabrikantide ja tehaste orjusesse ajab.“

Iseseiswuslased toimetawad tiheda udu külwamist, kui nad küsimuse rahwuslisele pinnale asendawad. Selle udu warjul on neil mugaw „peaministert“ Pätsi Toompea wahet käima saata, hallide parunite ülejooksmist parunite leeri warjata, selgeid klassiwahekordasid teadlikult tumestada, alatut politilist pettemängu ajada.

Meie ei taha aga sellega ütelda, umbes kui ei rõhuks

Seckendorff, Dellingshausen ja Pilar von Pilchau Eesti rahwast. Meie toonitame, et sellel rahwuslisel rõhumisel klassi wooder on, et wõitlus selle rõhumise wastu klassiwõitlus on.

Töörahwas wõitleb igal pool igasuguse rõhumise ja seega ka rahwuslise rõhumise wastu.

Seepärast toetame meie raswuslist liikumist seal, kus ta imperialistlise wägiwalla wastu on sihitud.

Kuid kõrgema ja lõpu eesmärgina seisab töörahwal — sotsialistline ühiskond. Selle alla peab ennast kõik muu paenutama ja — sellepärast astume meie rahwuslise liikumise wastu üles neil kordadel, kui see tõkkena kujuneb meie rahwuswahelisele wõitlusele. Nii oli see Ukrainas, nii oli see Eestis, kus rahwuse aatest Hiina müür teha taheti sotsialistlise hädaohu wastu, et töörahwast „oma" kodanluse rõhumisega õnnelikuks teha.

Selle imperialistlise sõja kestel on Austria Ungaris tshehhide ja slowakide, Inglismaal iirlaste rahwusline liikumine wäljaspool kahtlust seiswa rewolutsionilise tähtsusega olnud ja on seda ka tänapäew. Sedasama peab ka rahwuslise liikumise kohta Indias ütlema.

Imperialistlise rõhumise all ägawate rahwuste käärimine, mis järjest terawamates wormides awaldub, on üks neist tapridest, mis imperialismuse kiiwri lõhub ja tema raudse pealuu proletariadi rewolutsionilõõkide wastu wähem kaitsetuks teeb. See rahwusline wõitlus õõnestab sõjaraskuse all nõrkewa Austria-Ungari ja Inglismaa walitsewa kodanluse jõu aluseid ähwardawalt — klassiwõitlust walitsewa rahwuse ridades süwendades.

Peale Eesti allaheitmist tuleb rahwuslist liikumist Maarjamaal teisiti hinnata kui enne seda.

Wahekorrad on juurteni muutunud. Eesti iseseiswuse oda, mis enne 25-dat weebruari nõukogude -- tööliste ja maatameeste wõimu wastu oli sihitud, on nüüd ülema „kümne tuhanda" wastu juhitud. Sellepärast on põhjalikult ekslik, Eesti rahwuslist liikumist iseseiswuse lipu all — wasturewolutsioniliseks tembeldada. Mis eila õige oli, ei ole täna mitte enam õige. Iseseiswuslased — sealpool Narowat ei ole enam wasturewolutsionis, waid oppositsionis.

Maalt wälja saadetakse tänapäew kodanlisi iseseiswuslasi.

Seckendorff, parunid ja papid peawad nende peale klaperjahti.

Üksi leht ega köneleja ei saa Eestis iseseiswusest — olgu see rahwusline wöi riikline — harilikult sönagi kirjutada ega köneleda.

See näitab, et Dellingshausenid ja Pilar von Pilchaud ühes oma komandeeriwa kindraliga aru on saanud, et rahwuslise liikumise teraw ots nende wastu on sihitud.

Ja sellest peame meie tarwilised politilised järeldused tegema.

Mis järgneb sellest, et meie põranda alune rewolutsioniline partei oleme ja iseseiswuslased oppositsioni partei oy?

Meil on kauaaegne praktika selles asjas selja taga. Meie oleme alati ausat, mehist, järjekindlat oppositsioni toetanud, kuid ühtlasi oppositsioni järjekindlusetust, poolikust, armetust armuheitmatalt paljastanud, sellega rahwahulkasid tema petlikkudest wörkudest wabastades ja tõsisele rewolutsioniwöitlusele kutsudes.

Ainult nii wöime meie ka tänapäew talitada. Seda oleme ka käesolewa raamatukese eelmistel lehekülgedel teinud ja püüame järgnewatel jõudumööda jatkata. . .

Kas järgneb aga sellest, et rahwusline liikumine ja „iseseiswus“ nüüd oppositsioni liikumine ja oppositsioniline hüüdsõna on, kas järgneb sellest, et ka töörahwas oppositsioni lipu alla astuma ja tema pealkirjad omaks wötma peab? Kas peame meie niisama kui kodanluski — iseseiswat Eesti demokratlist wabariiki nõudma? Ja kui meie iseseiswa demokratlise wabariigi wastu oleme, kas on see wesi Eestimaa aadeli weskile?

VIII.

Mis on siis lõpuks see iseseiswus, mis kodanlusel juba pool aastat kord keele peal, kord moka otsas ja mida kord Toompea, kord Kopenhageni kaudu Berlinist, kord otseteed Londonist ja Pariisist toomas käiakse? Mis nõiakepp see-

on, mis esiti Wenemaa „korralagedusest" päästma pidi ja nüüd Saksa liig waljust korrast?

Abinõu iga häda wastu, mida aga kusagilt kuidagi kätte ei saa — see on kõik, mis meie iseseiswusest teame.

Tõeste, superfosfadi salapärane sisu seletati omal ajal Eesti päewalehtede poolt hoole ja täpipealsusega ära, iseseiswuse pärisolu on aga samas ajakirjanduses paksema looriga kaetud, kui kõige õigeusklikuma muhameetlase naise wõi tütre pale.

Kõige õpetatumad ja terawmõttelisemad iseseiswuse sulemehed andsid jaanuaris asjale järgmise metoodi järele hiilgawa põhjenduse: Eesti on 40.000 ruutwersta suur, temas elab eestlasi enam kui miljon hinge, need kaswatawad nii ja nii mitu lehma, hobust, mullikat ja utetallekest. Siis wõrreldi Eesti pinna suurust, elanikkude ja sõrgloomade arwu Hollandi, Daani, Belgia ja teiste wäikeriikide omaga ja järeldati ümberlükkamata loogikalikkusega: kui Eesti pind suurem on Daani omast, kui kariloomi Eestis enam on kui Belgias — miks ei wõi siis Eesti iseseisew riik olla?!?

Ja täissöönud kodanlased Estonia miitingutel seda tarkust oma pikkade kõrwadega sisse imedes, täis uhkust oma isamaa suuruse üle — plaksutasid ennastsalgawalt käsa, sest nad lootsid Eesti wabariigis ennast w e e l e n a m t ä i s s ü ü a.

Mitte kalendri sabasse, waid ajalooraamatu kaante wahele on tarwis waadata! Peale pinna, rahwahulga ja kariloomade on ajaloo wahekondi tarwis, et maa ja rahwas iseseiswaks saaks. Iseseiswuslased oleks paremini teinud kui nad asja tõsiselt oleksid wõtnud ja kõige pealiskaudsemagi katse teinud, wõrrelda neid ajaloo järkusi, milles rida rahwaid iseseiswuse kätte said ja milles Eesti iseseiswuslased „oma rahwast" iseseiswa wabariigiga õnnelikuks teha tahawad. Nende ajajärkude wõrdlus oleks ühtlasi ka üleüldise wastuse annud iseseiswuse pärisolu kohta.

Iga nähtus on seda, mis ta on, — teatud ühiskondlistes ja ajaloolistes wahekordades.

Eesti winskleb juba mõnda aega imperialismuse pöörises ja kuida wõiks Eesti wabariigi küsimust arutusele wõtta wäljaspool imperialismuse ja imperialistlise sõja wahekordi! Kõige ahtram, kõige kolgaisamaalisem iseseiswuslane ei wõi

silma kinni pigistada wabaherra von Seckendorffi peale Toompeal — ta on imperialistlise wägiwalla elawaks kehastuseks Eestis. Kui kord wastuwaidlemata õige on, et imperialistline wägiwald oma werise käe Esti üle laotanud on, siis ei tohiks ka ükski iseseiswuslane wastu waidlema hakata, et nende wabanemine — Eesti demokratlise wabariigi loomine neissamades imperialistlistes wahekordades sünnib. Sest imperialismuse häwitab ainult sotsialistline töörahwa rewolutsion. Need herrad aga lähewad ju just sellest eeldusest wälja, et see rewolutsion alles kolmekümne mäe taga on. Kui see aga kord nii on, siis peab sellest ka tarwilised järeldused tegema. Sellest aga on iseseiswuslased alati kõrwale puiklenud.

Hoopis narr oleks siinkohal waidlema hakata, kas on iseseiswus kättesaadew. Me tuletame ainult üht juhtumist meelde, kus niisugusele rahwale iseseiswus anti, kes seda kunagi kellegiltki nõudnud polnud! See oli natuke aega enne maailma sõda ja weidi aega peale Balkani sõdade, milledes esiti Balkani „kristlikud" riigid Türgi wastu ja pärast üksteise wastu lahinguid lõid. Selle „õnneliku" rahwa nimi oli — albanlased, iseseiswa riigi nimi Albania hertsogiriik ja tema esimese (ja wiimase) walitseja nimi prints Wied — Wieni printside tallist. Miks ei wõiks president K. Päts selle printsi kõrwale margariinist riikide ajaloo lehekülgele asuda?! Seda enam, et haritud Eesti kodanlisel iseseiswuslasel täpipealt teada on, kui mitu ruutwersta ta riik suur on ja missuguses wäikeriigis mullikaid wähem on kui Eestis. Albania karjakaswatajad ei teadnud seda teps ja siiski said nad iseseiswuse.

Hurjutamist on sellepärast need parteiseltsilised ära teeninud, kes prohwetlikult kuulutada wõtawad, kunagi ei saawat iseseiswuslased iseseiswust kätte! Nii peenes politikas ei wõi keegi prohwet olla!

Iseseiswuslaste lootused põhjenewad — rahukonwerentsi peal. Siinkohal ei huwita meid küsimus, kas jõuab iseseiswuslastest keegi oma elupäiwi rahukonwerentsini jatkata. Meie peame sõõlumise alla wõtma, missugune on see Eesti iseseiswus, mille sünnitajaks imperialistide rahukonwerents on?

Bresti rahust on nüüd juba neli kuud möödas. Sõdi-

watel riikidel on Saksa kolme kuune pealetungimine Lääne wäerinnal selja taga. See oli hiigla lahing. Sajad tuhanded on tapetud, wigasteks tehtud, haawatud. Ja — mis on kätte saadud? Liitlaste wäed purustatud? Ei! Pealetungimine on jälle umbtänawas, nagu köik eelmisedki! Kas on sõja lõppu näha? Ta on niisama lähedal kui aasta eestki.

Ainsad pääsukesed, mis rahukewade lähenemist kuulutawad, on rida mässusi ja streikisid Austrias ja Ungrias ja talurahwa mässude hoog Ukrainas. Rewolutsioni hädaoht Läänes on ainus wõim, mis walitsewaid klassisid sundida wõib enesewahelist waenu jätma ja sõda lõpetama. Niisugustel oludel oleks imperialistide rahuleping wastastikune kinnitamine sotsialistlise rewolutsioni hädaohu wastu.

Mis oleks selle körwal Europa troonikandjate „püha liit" minewa aastasaja algusest! Siis lendsid (1815. a.) kolm musta ronka — Wene tsaar, Preisi kuningas ja Austria keiser Wieni—Prantsuse rewolutsioni matusele kokku — see oli keskaja tumedate jõudude leping tärkawa kodanluse ja kodanliste rewolutsionide wastu.

Kuid — kas wõib wörrelda minewa aastasaja kodanliste rewolutsionide hoogu käesolewa aastasaja sotsialistliste rewolutsionide hooga! Oktobri rewolutsioni Wenes, kodusõda Soomes, kas on maailm sarnast näinud! Ja sellepärast peab ütlema, et 19-da aastasaja algusе wasturewolutsion sammeti kinnastes oli. Nüüdne kodanline wasturewolutsion aga on hiigla tapamasin. Soomes tapeti tuhanded punasekaardiwäelased. Kes on lugenud langenute arwu Ukrainas, Doni maakonnas!

Imperialistline rahu oleks köigi maade kapitalistide leping üleilmlise töörahwa wastu. Ja kui see leping K. Pätsile, aga mitte mõnele Saksa printsile, Eesti iseseiswuse aktsia pihku pistab, siis paneb ta Eesti ministeriumi peale ühtlasi ka kindla politilise kohustuse: mitte pahem sandarm olla, kui komandeeriw kindral Seckendorff oli.

Ja sellepärast on see kergemeelselt antud wekſel, kui iseseiswuslaste häälekandja küsides töötab:

„Mikspärast peab demokratlikus Eesti wabariigis just nimelt kitsendamata kodanline diktatur walitsema? Miks ei wõiks demokratlises Eesti wabariigis puht-demokratlik wool wõidule peaseda, kus mitte

üksikud rahamehed ja jõukad kildkonnad, waid laiad demokratlikud rahwahulgad politika peale juhtiwat mõju awaldawad? Miks peaks meil just tingimata kitsarinnaline ja toores kodanluse diktatur walitsema hakkama ja mitte puht-demokratlik ja eduline riigikord, laialdaste politiliste wabadustega ja põhjalikkude ühiseluliste uuendustega?"

(Eesti Päewaleht Nr. 42, 20. juunil 1918).

Selle küsimuse peale wastame küsimisega: miks hakkas 24 tundi peale selle, kui „iseseiswuse manifest" „laialised politilised wabadused" wälja kuulutas, Eestis ennenägemata politiline surwe maksma? See oli Saksa imperialismuse ike. Kas annab Saksa-Inglise lepingu-ike teile, iseseiswuslased, wabaduse „oma" riigi sisemist wabadust ära määrata? Lubage prohwetlikult ütelda, et teie nii talitama saate, nagu seda teile need ettekirjutawad, kelle käest teie oma iseseiswuse wastu wõtate. President K. Päts lendab wälja, nagu iga teinegi tuapoiss, kui ta oma käskija tahtmist ei täida.

Seesama maksab ka töötatud „põhjalikkude ühiseluliste uuenduste" kohta. Päewakorral seisab ju nagu ennegi hüüdsõna: maa — rahwa kätte! Eraomanduse puutumatuse tähe all sündiw Inglise-Saksa rahu-liit lubaks K. Pätsile parunite mõisaid puudutada? Ei kunagi! Ja — kui, siis wäga „õiglase" tasu eest. Ja see on ka K. Pätsile meele järele, sest see on terwele Eesti kodanlusele meele järele. Mitte üksnes sellepärast, et neile eraomanduse puutumatuse põhjusmõte meelepärane on, waid sellepärast, et paberiraha hunikud nende laekas „tööpuudusel" taewa poole kisendawad. Mõisate wõerandamine wõi ostmine „õiglase" tasu eest jätaks töörahwa laiad hulgad maata, kuid annaks wedelewatele miljonitele wõimaluse kasulikult oma rahwa „kasuks" tegewusesse astuda. Ei tihkaks ütelda, et see ühiseluline u u e n d u s oleks, olgugi et see p õ h j a l i k kaukameeste rikastamine oleks.

Ja me küsime omakord: kas wõib töörahwas ja tema partei omaks wõtta „iseseiswust" kui wõitluse hüüet, kui see käesolewates ajalolistes wahekordades mõisnikkudele annaks lõwiosa maa ja rahwa warandusest ja täidaks isamaalise kodanluse tasud uute miljonitega?

Kas wõib Eesti töörahwas wõitlusesse astuda iseseiswuse lipu all, kui wõit selle lipu all — iseseisew Eesti demo-

kratline wabariik — kölisewaid ahelaid tähendaks töörahwale.

Me wastame kindlaste — **ei!**

Ja, oli kord aeg, kus rahwad oma wabaduse eest röhujate wastu wöitlesid! See on löpmata rida sõdasi, mässusi, rewolutsionisid, mis minewal aastasajal igaüks isesugustes ajaloolistes tingimistes sündis, kuid neil kõigil oli üks ühine joon! nende rahwusline laad.

Terwed rahwapölwed wötsid osa neist lahingutest, kümned ja sajad tuhanded ohwerdasid oma elu ja waranduse. Unustamata leheküljed täis kangelaste nimesid ja kangelaste tegusid! Neist löi lugulaulusid rahwaluule, neid ülistasid luuletajad, kirikus ja koolis köneldi neist rahwuse kangelastest.

Kuid siis ei olnud rahwas weel klassidesse jagunenud, waid hakkas alles jagunema. Siis ei wöinud juttu olla töörahwa wöitlusest kodanluse wastu, sest siis oli töörahwas kui klass alles kujunemata selle pärast, et kodanlus ise alles kujunemas oli.

Mitte totruse pärast ei lepi Eesti iseseiswuslased sellega, et nad wördlewad Eesti ja Belgia kariloomade arwu pöhjenduseks, et ka Eesti wöib iseseiswaks saada. Nad on küllalt taipajad, et körwale hoida selle ajaloojärgu wördlemisest, mil Belgia iseseiswaks sai, nüüdsega, mil — Eesti iseseiswuse tühja kotti püsti aetakse.

Minewa aastasaja neljas aastakümme, mil Belgia Hollandist lahku löi, ei lähe mitte ainult selle poolest lahku käesolewast ajajärgust, et wahekorrad riikide wahel needsamad ei ole. Mitte see ei ole otsustandew, waid see, et siis kapitalismus alles lapsekingis oli!

Siis alles hakkasid esimesed wabriku korstnad Europa taewast tahmama. Üksikud riigid ja maad ei olnud siis kaubawahetuse sidemetega weel nii tihedalt seotud kui nüüd. Iga maakene oli oma ette majanduse-üksus. Italia oli siis rida wäikseid würstiriikisid. Saksa kuningate, würstide ja hertsogite arw oli legion! Ja — tänapäew järeldawad Eesti iseseiswuslased! kui Belgia wöis iseseiswaks saada, miks siis meie mitte!

Wöite saada! Wene ja Inglismaa tömbasid omal ajal Persiast pöiki joone läbi — lõunapoolne osa oli Inglise, pöhjapoolne — Wene mõjupiirkonnas. Persia politikat tegi

Wene suurtükkide ja kuulipildujate abil kuulus Ljahow, majandusliselt kurnas Wene-Inglise röövikute liit Persiat nüpalju kui jaksas. Ja — kunagi ei ole kodanlised wariserid Persiat iseseiswate riikide nimekirjast kustutanud!

Siis määras kahe riigi kokkulepe Persia „iseseiswuse“ ära, nüüd teeb seda kahe imperialistlise leeri leping. Wöib olla, et Eesti „iseseiswus“ selle tagajärjel suurtsugusem saab, kuid — suurem küll waewalt.

Eesti iseseiswa demokratlise wabariigi eest wöidelda, see tähendab — otseteed rabasse tüürida, köik põhjusmötted ära anda.

Jagunegu meie iseseiswuslaste leer nii mitmesse rühma ja kildkonda kui tahes, aga rahwaste waba enesemääramise põhjusmöttest on nad alati suu mitte wähem täis wötnud, kui iseseiswusest enesest. Iseloomulik on, et isegi see põhjusmöte nende käes wariserliseks ja silmakirjalikuks sõnakölksuks on.

Wariserline, kui nad ütlewad, et nad wägiwalla wastu on, sest nad ei jõua ära oodata, et Inglise imperialismus jaksaks wägiwaldsemaks saada Saksa imperialismusest.

Silmakirjalik — kui nad ütlewad, et nad Eesti iseseiswust rahwa enesemääramise nimel nõuawad, sest ise nad annawad selle diplomatide määrata.

Ainult ühest põhjusmöttest hoiawad nad tugewaste kinni: töörahwa rewolutsioni peale ei pane nad ühte pennigi. Ja kui töörahwa rewolutsioni möödapeasemata silmapilk Saksamaal kätte jõuab — seda päewa kardab iseseiswuslane enam kui wanapagan ristitähekest! Sest tema kodanline nina tunneb eraomanduse pühaduse kärtsahaisu kaugelt juba.

Sellepärast saabki rahwa waba enesemääramise põhjusmöte kui wöitluse hüüe tegelikult iseseiswuslase käes diplomatide määramiseks, diplomatide sahkerdamiseks rahwastega imperialistliste saagijagajate rahwuswahelise pillergaaril.

Eesti Päewaleht pahandas kord wäga: parun Schilling olla Berlinis wöimumeestele ettepannud — andke inglasele mõni musta nahksete maa, aga ärge Baltimaad pihtide wahelt laske!

Mötlege ometi, missugune häbemata ja jultunud rahwastega sahkerdaja!

Aga meie küsime iseseiswuslastelt: mis ettepaneku teete

teie rahukonwerentsil? mis head nõu annab teie diplomatiline esitaja Inglise-Prantsuse haikaladele rahukonwerentsil?

Teil ei ole muud ettepanekut teha. Kui üleilmlised rööwikud saaki jagama asuwad, ei ole teil muud teed kui järgmiselt arutada: Sakslasel on õigus 40.000 ruutwersta peale, andke talle Afrikast 60.000, et aga meie Eesti iseseiswuse saaks.

Ja—lõpuks küsime meie: millele peab siis Eesti töörahwas oma käe külge panema teie „wõitluses" iseseiswuse eest?

Kas ühes teiega Baieri prints Leopoldile truualamlisi märgukirju andma, et kiiremine kõidikutesse saaks pandud rahwas?

Kas ühes teiega Seckendorffi trepil pölwi nõtkutamas käima?

Kas ühes Tõnissoni ja Martnaga Kopenhagenis Berlini wärawate peale koputama? Ehk katsuksite wähemast siingi ilma palgatöölisetа läbi saada ja oma sõrmega koputada?

Kas ühes Hans Piibuga Londonis sõda wõidurikka lõpuni jutlustama ja pitserit wajutama kõige selle rõhumise alla, mida Inglise töölisteklassi taltsutamiseks tarwitatakse?

Kas ühes teiega rahukonwerentsile minema rahwastega sahkerdama?

Oppositsioni partei kingis ei ole Eesti töörahwas kunagi käinud.

Ainult töörahwa rewolutsion wabastas Eesti ja sellesse wõitlusesse läheb Eesti töörahwas oma punase lipu all, mille peal särab:

Eesti nõukogude wabariik!

IX.

Nõukogude wabariik — see on terwe sise- ja wälispolitiline programm, millele ei ole waja ei mingisuguseid seletuskirju ega ääremärkusi. Nõukogude wabariik — seda hüüdsõna tunneb terwe maailma kodanlus — ja wihkab.

Kui kodanlaste „iseseiswus" teoks saab, kui see Kalew, kelle kojujõudmist „iseseiswuse manifest" kuulutas, kord töeste koju jõuab — kelle pale tuleb siis näokatte alt nähtawale?

Weebruaris oli see — wabaherra von Seckendorffi pale! Kas wõib hüüdsõna — nõukogude wabariik — kunagi kellegiski kahtepidi mõtlemist äratada!

Nõukogude wabariik — see on tööliste wõit klassiwõitluses. Eesti nõukogude wabariik — see on Eesti töörahwa wõit Saksa parunite ja Eesti kodanluse üle! See on töörahwa politiline rewolutsion, mis töörahwale annab kõik ja parunitelt ning kodanlastelt wõtab kõik! Kõik, mis nad wõerast tööjõudu kurnates kokku kuhjanud on ja weel ärapillanud pole.

Politilist wõimu oma kätte wõttes tarwitab töörahwas ta ära selleks, et murda parunite ja kodanlaste wastupanekut, lämmatada nende wastuhakkamise katseid ja harjutada töölise ja maatamehe saapakontsa all olema seda turja, mis alati alandlikult paendunud on kord tsaari, kord Seckendorffi kontsa all.

Nõukogude wabariigi eest wõitlemine ei tähenda Seckendorffide, Dellingshausenite ja Pilar von Pilchaude, tagatrepil lõmitamist, waid halastamatat rahwakohust heade timukate üle.

Nõukogude wabariiki ei käida toomas ei Saksa keisri, ei Inglise kuninga walitsuselt, waid wõidetakse selles wõitluses, mis kukutab kroonid ja troonid ja murrab rahawürstide salgakese walitsemise miljoniliste hulkade üle.

Eesti nõukogude wabariik, see ei tähenda kuidagi mitte riigikorda, millele asutaw kogu aluseid rajab.

Kes asutawa kogu poolt on, see on paratamatalt kodanluse sitkes soos, nagu Eesti sotsialdemokradid ja sotsialrewolutsianäride jätised, ja on nõukogude wabariigi wastu, seega klassiwõitluse wastu, kokkuleppe poolt Eesti kodanlusega, selle kaudu kokkuleppes imperialismusega ja — ühes Jaan Tõnissoniga Kopenhagenis taewawärawate awamist ootamas, et kumardama peaseda Hindenburgi, — nagu Mihkel Martna.

Peterburi seltsimehed tegid õiete, et nad wälja heitsid Eesti kommunistide hulgast „pürjermeistri W. Wöölmanni, kes (ühes sotsialkupeldajatega) märtsis — aprillis wäljamaale kawatses saata märgukirja, milles ta „nõuab“:

„Waba wõimalust, et rahwas ise üleüldisel, otsekohesel ühetasasel ja salajasel hääletamisel, proportsional alusel

asutawat kogu, mille walimised hiljuti ajutiselt pooleli (?!?) jäiwad, kokku kutsuda wõiks.

. . . Seni aga peab kõik wõim ja korrapidamine wanade demokratlisel (!?) alusel rahwa poolt walitud omawalitsuse asutuste kätte tagasi minema . . ."

See dokument on tarwis teistega körwuti seada, et ta omas õiges politilises walguses paistaks.

„Kõik üleüldise walimiseõiguse alusel walitud maa-, linna- ja walla omawalitsuse asutused peawad ajawiitmata oma katkestatud tööd jatkama ja wägiwaldselt nende asemele astunud nõukogud, komiteed ja kõiksugu teiste nimetustega asutused tulewad körwaldada". (Eestimaa peastmise komitee päewakäsk nr. 1. 24. II. 1918).

Nii käskis „wabariigi" ühepäewa-walitsus ja — truualamline Tallinna pürjermeister wastab omas märgukirjas:

Kuulen sõna! — kuni asutawa kogu kokkukutsumiseni mingu kõik wõim omawalitsuse asutustele!

Mida see tähendab? See tähendab just seda nõukogude „körwaldamist", mis „päewakäsus" nr. 1. kästud!

Asutaw kogu tähendab ka paratamata „Eesti demokratlist wabariiki". Kunagi ei saa W. Wöölmann tagasi törjuda, et samm asutawa kogu poole — samm keset iseseiswuse loiku on!

Tõepoolest, kuida wõib asutawat kogu lepitada nõukogude wabariigiga?! Kuida wõib Eesti asutawa kogu nõudmine tähendada — „tagasi Wenemaale"! Wenemaa on ju ja oli ka märtsis ja aprillis ikka weel nõukogude wabariik! Wõi tähendab see asutawa kogu nõudmine, et Eesti seda Preisi kotka tiiwa all saama peab!

Ei seda, ei teist, ega kolmandat! Kui W. Wöölmann asutawat kogu Eestile nõudis, siis tähendas see objektiiwselt iseseiswuse nõudmist, sellesama iseseiswuse tegemist, mille otsimisel kord Berlini, kord Londoni, kord Toompea mäe poole, silmad tõstma peab! ehk tuleb abi.

See armetu ülejooksik ei oleks wäärt, et temast juures peatada, kui see juhtumine õige piltlikult ei näitaks, et meid— kommunistisi-enamlasi neist — wikerkaariwärwilistest iseseiswuslastest teraw joon lahutab kõiges—pikki terwet wäeliini.

Ja tõesti, kust leiab töörahwas sõpru ja kaaswõitlejaid

niisuguses ägeda klassiwõitluse ajajärgus kui praegu! Sotsialistliste lipukirjade all wõideldes ei wõi tal muid kokkupuutumise punktisid olla, ei millegis ei kellegiga kui ainult wõitluse liinil wastasega rind rinna wastas.

Olgu Eesti taewal weelgi tumedamad pilwerünkad, olgu enne nägemata surwe all politilised waatepiirid weelgi lootusetamad — silmapilgu meeleolu, silmapilgu raskused ei tohi meie politikat määrata.

Ta on alati rajatud olnud klassitulude, klassi wahekordade hindamise peale. Ja klassitulusid ei muuda ühegi silmapilgu tumedamgi wärw.

Töörahwa tulud on niisama kui ennegi leppimata lausa wastolus parunite ja kodanluse majandusliste ja järjelikult ka politiliste huwidega. Meie ei kahtle, et kodanluse kehwemates kihtides tänapäew rahulolematus Seckendorffi isaliku hoolitsemise wastu suur on. Meie ei kahtle ka selles, et talupojad wäga murelikult waatawad kas wõi lõikuse kuu peale, mil wili Saksa salwesse läheb. Osa kodanlusest on wististe sedawõrd riiwatud, et ta walmis oleks töörahwaga üheskoos minema Balti hertsogiriigi wastu. Kuid — missuguse jaamani.

Selles seisab see küsimus.

Iseseiswuse warigi rahuldaks neid. Ja — mis on töörahwa — Eesti iseseiswuse wari? Paremal korral wähe lahedamad tingimised wõitlemiseks kodanluse wastu ja ainult nende wõitlus on siis otsas. Meie wõitlus aga kestab edasi.

On kaks iseseiswust: töörahwa iseseiswus ja kodanluse iseseiswus.

Kodanluse iseseiswuse koor on „iseseisew" Eesti demokratline wabariik.

Töörahwa iseseiswuse riikliseks wormiks on nõukogude wabariik.

Kodanluse iseseiswus — see on kokkulepe parunitega, ühine politika teiste maade kapitalistideklassiga.

Nii kui see 1917 a. weebruarist oktobrini oli, kui terwe kodanline leer ühes eba-sotsialistidega würst Lwowi ja pärast Kerenski walitsuse toeks oli ja neilt toetust sai.

Nii kui see 1918 a. weebruaris oli, kui kodanlus ühes eba-sotsialistidega, ühes aadeliga, ühes kindral Kirchbachiga Eesti nõukogusid „kõrwaldasid".

Nii kui see käesolewal silmapilgul on, kus demokratline blokk — parunitega kupeldab ja iseseiswuslaste pahem tiiw Mihkel Martnat Kopenhagenis hoiab elawaks töenduseks, et mägede taga ei ole silmapilk, kus terwe iseseiswuslaste wäerind lõpulikult kõhuli langeb selle hertsogi ees, keda prohwet Dellingshausen wäsimatalt kuulutab.

Töörahwa iseseiswus sünnib wõitluses lõpuni ilma kokkuleppedeta, ilma kõrwale kaaldumisteta kõikide wastu, kes wõerast tööjõudu kurnawad.

Meie tahame seda Moosest uuesti püsti panna, kelle papid siis pea peale panid, kui nad kuldwasika kummardajaiks said.

„Oma **palehigi** sees pead sa oma igapäewast leiba sööma!" rõhutawad need mustamantli all warjatud raswamaod.

„**Oma** palehigi sees pead sa oma igapäewast leiba sööma!" rõhutame meie.

Ühes läbiotsimisel ära wõetud, paruni K. proua päewaraamatus seisis kirjutatud: „need hirmsad enamlased tahawad, et iga moonakas niisama mõnusat elu saaks kui meie!" Sügawa jälestusega täitis see peene proua hinge.

Ja — niisama mõnusat elu, kuid mitte — l o g e l d e s. Need moonakad tahtsid ja tahawad, et igaüks **oma** palehigi sees oma igapäewast leiba sööks, aga mitte **wõerast** palehigist ei paisuks. Ja need moonakad saawad weel näha seda päewa, mil peened prouad kartuli põldudel küürutawad ja karjatüdrukutena talitawad. Sest — kes töörahwa riigis tööd ei tee, ei saa süüa.

Ja moonakad ei ole selles wõitluses üksi. Ühes nendega on Wiljandi suurmulkide ja teiste maakondade suurtaluperemeeste sulased; ühes nendega on wäikemaapidajad, kes töödpäewad **oma** palehigi sees. . . nälgiwad; ühes nendega on linna-töölised, kelle „leiwawanemate" prouad küll mitte igakord paruni kännust pole, kes aga niisama hirmul on, et õnnetusrikas päew tuleb, mil papid mitte enam ei jaksa Moosest pea peal püsti hoida.

Ja ühes Eesti töörahwaga on kõikides maades ja riikides need, kes o m a palehigi sees enam p ä e w a w a r g a i d toita ei taha, kes kuldwasika purustawad ja 20-da aastasaja leewitidena mõega läbi surma saada lasewad kõiki, kes ta preestriteks olnud.

On kaks iseseiswust, sest — on kaks ajajärku kapitalismusel ja meie oleme teises ajajärkus.

Oli see ajajärk — me puudutasime teda juba eelpool — kus esimesed wabriku korstnad maakera pinnal tõusma hakkasid kord korralt rohkenedes ja tihenedes ja suitsunewa taewa alla ikka suuremaid tööliste hulkasid kogusid.

See oli kodanluse, toore wõitlusehimulise kodanluse ajajärk, mil sirguw kapitalistide klass elu ja surma peale wõitlust pidas: keskaja majandusliste wormide ja ühiskondliste wahekordade wastu. Siis löödi terwe rida rewolutsionisi, kodanlisi rewolutsionisi; mässusi, rewolutsioni lõkkeid. 1830—35, 1847—50, 1871.

Siis oli kodanlus rewolutsioniline, siis oli kodanlus edumeelne, siis nõudis kodanlus demokratlisi uuendusi!

Ja töölisteklassi partei — sotsialdemokratia koondas, siis kõige kaugemale ulatawad ja järjekindlamad demokratlised nõudmised oma programmi (programmi minimum wõi lähemad nõudmised).

Kuid niihästi läinud aastasaja kolmekümnendatel aastatel kui ka neljakümnendate lõppus ei suutnud töölisteklass oma osawõtmisega rewolutsionist talle proletarlist wärwi anda. Sest töölisteklass oli alles nõrk, klassiwahed tumedad, klassi wastolud tuntawad ainult õhukestele töölisteklassi kihtidele.

1871 wilksatab esimest kord hele punane juga — Pariisi kommuna, Pariisi töörahwa rewolutsion. Esimest kord teeb töörahwas oma rewolutsioni. Ja Europa kodanlus pöörab rewolutsionile selja.

Kus enne töostuses miljon talitas, seal walitseb nüüd miljard; kus enne wabrikant „töötas", seal seisab nüüd hiigla aktsiaühisus.

Kus enne üksikud kapitalistid üksteisega elu ja surma peale wõistlesid, nõrgemaid maha ratsutades ja neelates, seal on nüüd kokkulepe kiskjate wahel: sündikadid, kartellid, trustid ja teiste nimetustega monopolistlised kapitalistide-ühisused, milledest sagedasti üksik wägewam on, kui minewa aastasaja algul terwe maailma kapitalistline töostus kokku. Nende kolosside üle walitseb rahakapital pankade kaudu.

Ajalooseadus on niisugune: wastolude peal põhjenewas

ühiskonnas sünniwad ühiskondlised pöörded siis, kui walitsew klass oma jõu ja wõimu kõrgemate astmeteni jõudnud on.

Töö ja kapitali wastolu peale rajatud kapitalistlises ühiskonnas tähendab kapitalistide klassi majandusline küpsus töörahwa jõu külluft, et ühiskondlist pööret korda saata.

Hiiglakapital on hiigla töölisteklassi sünnitanud, töörahwa rewolutsion on käesolewa ajajärgu ülesanne. Selles ajajärgus wõitleb töölisteklass sotsialistliste, aga mitte demokratliste hüüdsõnade all. Sellepärast heitsime ja heidame meie oma nõudmiste hulgast demokratlise wabariigi ja wõitlesime ja astume uueste wõitlusesse nõukogude wabariigi eest.

Mullu wõitlesime meie nõukogude wabariigi lipu all ja — wõitsime! Et meie ajutiselt lüüa saime ja parunid üürikest wõidupüha pühitsewad, kas järgneb sellest, et me selle lipu ajaloo kolikambris wana — demokratlise wabariigi lipu wastu ümber wahetama peame?

Ei kunagi!

Äge klassiwõitluse ajajärk on alles jäänud. Ja see asjaolu on otsustandew?

Ajagu iseseiswuslased kaelad õieli, tõusku kikiwarwastele, waatagu ja — näitku nad meile kätte see riik wõi maa, kus laialdased politilised wabadused walitsewad, kus kodanlus töölisteklassi wabalt kokkutulla ja wabalt kirjas wõi sõnas awaldada laseb töölise arwamisi.

Igal pool on töörahwas rasketes politilistes ahelates.

Kas tõuseb siis wabadusepäike, kui rahukonwerents sõjariistade kõlina lõpetab?

Kes maksab need 100 miljardi sõjalaenusid, mis Europa peal lasuwad? Kes kustutab rahwahulkade nälja, mis uksest ja aknast sisse tungib igas riigis? Kes toidab näljased hulgad, kui sõjatöostus lõppeb ja töö seisak tuleb, paratamata töö seisak, sest igasugused tooted ained on põhjani otsas? Kes rawitseb need sügawad werised haawad, mis sõda rahwastele löönud ja weelgi lööb?

Wääramata paratamatusega läheneb wiimne kohtupäew. Päew, mil töörahwa miljonilised hulgad oma langenud poegade ja wendade, oma nälgiwate naiste ja laste nimel aru päriwad walitsewatelt klassidelt. Siis hakkab wabaduse

päike tõusma wastu walitsewate klasside tahtmist. Siis purustatakse mamona würstide wöim!

Siis saab ka Eesti wabaks, siis saab ka Eesti iseseiswaks, sest töörahwa riigid ei ole kiskjad riigid. Läbi pimeda öö läheb töörahwas tõuswa päikese poole oma radasid käies. See tee ei ole nii sile kui sõit raudtee teises klassis Kopenhageni iseiseiswusest jampsimiseks. Töörahwa wöitluse tee on konarline ja okkaline, nagu tema elugi. Kuid see tee on ainus tee ja kõige lühem tee, et igaweseks wajuksid manalasse Balti rüütlid ja wabaks jääksid need, kellel rakkus käed!

Maha Balti hertsogiriik!

Maha parunite wäewöimuwalitsus!

Elagu töörahwa rewolutsion!

Elagu Eesti nõukogude wabariik!

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR
AR1-07-00536
Rbl. 2 —
6 254-70